

Pangamologa E Pe Ae
Mak
Pa'e
Kana Turunglomatana

Nga pangamologa e kapunu ngallo nga lau laekia Mak ke role roma,

“Pangamologa laekia ka i a pangamologa e pe e te Iesus Karais a i ae Nutu Tuna.”

Mak ke pa'e lau laekia ta baina ragau nga lore-amatana roma, Iesus Karais ka i a agau orae Nutu tunge gingginga raumana ba gia bolinglaungana te i. Ke tunge gingginga te i ta i kumangng ka kumangng reke gingging ba killa reke bollalau, ba ta i pangalomatange ragau kurumea Nutu lonangana. Ba ke tunge gingginga te i ta i pangapenge ragau mirareame ba taongamalagange kannu reke sosoali, ba ta i osungrurunge ragau baingarea reke sosoali.

Nga lau laekia Mak ke pa'e Iesus pangamologangana palu ine patoe i muni kae “Agau Tuna”, ba ke role roma,

“Agau Tuna ke sane atu ta baina ragau ngeke kalaue. Ke sane atu ta agau te kumangng ka kumangng te te i. Ke sa. I ke atu ta kalaunge ragau, ba ta i tungnge maulingngana ta kolinglelengge ragau papatu nga pulangkala e nga kumangng ka bainga reke sosoali nge Nutu raguna.” (10:45)

Ba bole, Mak ke pa'e lau laekia ta pangagingginge ragau ta ri nga loreapatokona te

Iesus Karais, na ngeke lolakurumea Karais ineke umma ta kalaunge ragau pattoto ba ravunge miralalime baseme Karais ine ravu rea.

Ion E Nga Pangamagoe Ke Kalitupe Pamau

¹ Pangamologa laekia ka i a pangamologa e pe e te Iesus Karais a i ae Nutu Tuna.

² Pala na agau e toe Nutu kaona a giana nge Aisaia ke pa'e Nutu pangamologangana e te Tuna ore role roma,

“Ngo kele. Iau ka la bange agau e loa ka pangamologa a kanau,

na i ke la loanga pala nge one ta kalingtupunge pamau ae one.”

³ “Agau te kalingngana ke kurkura ngallo nga ina a sana ragau ngia roma,

‘Ngaka kalitupe pamau ae Avolau,

ba ngaka patupe pamaume ta i taonga ngi.’”

⁴ Minmina nae Ion ke lele, na ke pamagoegoea ragau ngallo nga ina a sana ragau ngia. Ba ke pulimalaglaga pangamologa e ta pangamagoe te ri ore role roma, ngaroma ri ngeke pulivalakale baingarea reke sosoali, nae Nutu nge osurure baingarea nginngina reke sosoali. ⁵ Ka baina ragau re nga iname kinung ngallo ngae Iurea,

ba ragau kinung re ngae Ierusalem keke lele-malaglaga ba keke lola te Ion. Na keke umma ta turungnanange baingarea reke sosoali nge Nutu raguna, bae Ion ke pamagoegoe rea nga Me Ae Ioran. ⁶ Bae Ion ke lupage lungapaga eke kuma

kia ka posi a kamele bulvunna, ba ka kana ka ligongpita a bulmakau patuna nga luana. Ba sisime ba miso a pinolo ka ri ra kaning rae i. ⁷ Ba i

ke pulimalaglage pangamologa roma, “Ngarume nge iau na agau te ke la atung ba i ka i ngailu nge iau. Ba ka sana iau a agau te mannangana ta iau nga magolo na nga pole oalo nge nga kesingsilagi ngae i. ⁸ Iau ka pamagoegoe miao ka me mana, ava i ke la pangamagoe miao kae Kannu E Tupu.”

Ion Ke Pamagoea Iesus

⁹ Ka kae nginngina nae Iesus ke ka'e Nasaret ngallo ngae Galili, na ke loa te Ion. Nae Ion ke pamagoea nga Me Ae Ioran. ¹⁰ Na ka inae Iesus ka'e me ave lolele, na ke kele tava ine sagitoto, nae Kannu E Tupu ke lomaling te i basema manu a kulao. ¹¹ Na kaling te ke pa nga Nutu mallena nga tava, na ke role roma, “Ka one ae Tugu a iau materaumana one. Ba ka laupe kone raumana.”

Satan Ke Ave Iesus

¹² Na ka pannasa nae Kannu E Tupu ke ba'e Iesus ta i loangamalaga ta ina a sana ragau ngia. ¹³ Na i ke mommo nga inaeala ka kaeme ka ri giaukaina lua, bae Satan ke amve. Ke mommo kala nga posi ra pinolo, ba angelome keke ella te i.

Iesus Ke Kiue Barangalele Ra Kanna Re Kapunu

¹⁴ Ka ina re ngae Rom ke pulakale Ion nga pulakala tapu, nae Iesus ke loalu lakallo tae Galili ba ke pulimalaglage pangamologa e pe ae Nutu kanna. ¹⁵ Na ke rorole roma, “Kae ae Nutu pulia pala ikia e lele tapu bae Nutu kelangpatalingana ke lele kokoro. Minmina na miao ngaka pulivalakale baingamiau reke sosoali nge Nutu raguna, na nga lomiauapatokona ta pangamologa e pe e ta Nutu kelangpatalingana.”

¹⁶ Ka inae Iesus tatao nga Sivoli Ae Galili kaona, na i ke kele Saimon kala nga teiteikia ae Anru ka ineke tantamali ka po nga sivoli, ta ka ri ra maengekana. ¹⁷ Nae Iesus ke role kerea roma, “Onemea ngaka atu kurume iau, na nga bai ka miau ta miau ra maengekana reke raravu ragau.” ¹⁸ Na ka panna laeala mana na ri keke ka'e pome ba keke loa kurumea Iesus.

¹⁹ Ka ine tao lagamuga muni nga inaeala, na ke kele Iems a i ae Sepeti tuna bae teiteikia ae Ion nga manang kala nga tamarea ineke saisaia pome. ²⁰ Na ka pannasa mana nae Iesus ke kiu rea. Na keke ka'e tamarea ae Sepeti nga manang kala nga ra kumangngatulu ra i kolkoli rea, na keke loa kurumea Iesus.

Iesus Ke Taomalage Kannu E Soali Nga Agau Te

²¹ Na ri keke loalu ta maga kunna e bollau ae Kaperneam. Ba ka ina kae a Sabat lele, nae Iesus ke lu lakallo ta sinagog ba ke paturu ta pangalomanange ragau reke momo nga inaeala. ²² Ba ka ineke longe pangalomatana ra kannu, na ri keke kallo raumana kurumea, Iesus ke sane palomatantana rea ma ra pangalomatankana nga bangapagame. Ke sa. I ke palomatantana rea ma agau a kana ka gingginga mannangana. ²³ Ka kae laeala na agau te ora kannu e soali lupage ke mommo ngallo nga sinagog ae ri, ba i ke reli ka rolengana roma, ²⁴ “Aekolong ae Iesus e ngae Nasaret! Ko bai ta maingamia ka mangng? Ko atu ta baingasoali mangng? Ka laumatana kone, ka one a agau e tupu orae Nutu ba'e.”

²⁵ Avae Iesus ke sanggipite roma, “Rulu! Ka'e aekolong bo lelemalagapatalia!” ²⁶ Na kannu laeala e soali ke lulumatage agau laeala kaligi, na ke lelemalagapatalia ka relingana. ²⁷ Ba ragau kinung reke keke ollaeala keke kallo, na keke palibalaglaga rea roma, “Tar ikia? Ka i a pangalomatana a pau ora kana ka gingginga raumana! I ke bapage kannu reke sosoali, na keke longo te i mana.” ²⁸ Minmina nae Iesus kana turung ke loa bolvole ta iname kinung reke momo ngallo ngae Galili.

Iesus Ke Papea Ragau Papatu

²⁹ Ka ineke lelemalaga nga sinagog tapu, na ka panna laeala mana, na keke loa kala nge Iems bae Ion, na keke lu lakallo ta bale ae Saimon riluae Anru. ³⁰ Nae Saimon lonapengana ke enno ka soaling a mira isongpangana. Ba keke turu pakae Iesus ta avale laeala. ³¹ Ka binae Iesus ke loa te i, na ke rapite nga kamana ba ke kalaue ta i sigingpaga. Na mira isongpangana ke ka'e, ba i ke silae rea.

³² Ka laio, ka ina kae barelu tapu, na keke atu ka ragau kinung ra karea soaling ba ragau ra kannu reke sosoali ke lupaga rea te Iesus. ³³ Ba ragau kinung re nga maga kunna laeala e bollau keke katukala nga bale laeala kaona. ³⁴ Nae Iesus ke papea ragau papatu ra karea soaling matantana, ba ke taomalage kannu papatu reke sosoali nga ragau. Ba kannu ngingina reke sosoali ka loreamatana roma, Iesus ka i a tai. Minmina na i ke parototokala rea ta ri nga manereasa pangamologa.

Iesus Ke Loa Ta Momong Mana Me I Ta I Kavang Te Nutu

³⁵ Ka sinro luluna ka ina osuguna tale, nae Iesus ke sigipaga e ka'e bale, na ke loa ta inte ta i momong mana me i. Ba ke kavkava te Nutu nga inaeala. ³⁶ Nae Saimon kala nga balingana memena keke sissilia. ³⁷ Ba ka ineke kalipa kia, na keke role kia roma, “Ragau kinung keke sissili one.”

³⁸ Nae Iesus ke ala rea roma, “Ita ngaka loa ta inte toto—ta maga reke momo kokoro ta baina iau nga pulimalage pangamologa nga maga nginngina bole. Ta iau ka atu ta kumangng ka kumangng laeala.” ³⁹ Minmina na i ke tao ta iname kinung ngallo ngae Galili, ba ke pulimalaglage pangamologa nga sinagog rae ri. Ba ke taomalaglage kannu reke sosoali nga ragau.

Iesus Ke Papea Agau A Kana Ka Soaling A Kalangamugmugu

⁴⁰ Na agau te a kana ka soaling a kalangamugmugu ke atu te Iesus, na i ke pupu ka banungkiame ngamuga nge Iesus ba ke tanikale roma, “Ngaroma nga longangana, na one ka kanga ka gingginga ta pangalallepa iau.”

⁴¹ Nae Iesus ka lonananne raumana. Minmina na i ke kala'e kamana ba ke kali kia, na ke role kia roma, “Ka laungana. Ka palellepa one.” ⁴² Ba ka panna laeala mana, na soaling a kalangamugmugu ke ka'e ba mirana ke lelle.

⁴³ Nae Iesus ke ba'e ta i loanga bolvole ka pangamologangana e gingging te i roma, ⁴⁴ “Sono ngo ture ollaekia e lele nge one ta agau te, ava ngo loa na ngo pakosining kone ta piris. Na ngo tunge

tunga e nga mirang pengana base inae Moses bapage ragau re pala. Ngo kuma minmina ta baina ragau nga loreamatana roma, soaling ae one ke rongo tapu.”⁴⁵ Ava agau laeala ke sane longo te Iesus. Ke sa. I ke loa, na ke paturu ta turunge ollaeala e lele nge i ta ragau karolu re nga iname kalaoveka. Minmina nae Iesus ke sane totorong ta i taongalu ta maga kunna te e bollau nga ragau ragureame muni. Ke sa. Ke mommo ngapotu nga ina ra ragau ke sane momo ngi. Ba ragau keke pa nga iname kinung, na keke tatu te i.

2

Iesus Ke Papea Agau A Giname Ke Mate

¹ Ka kae palu ngarume nga oru ngingina ka inae Iesus loalu muni tae Kaperneam, na ragau keke longe ine momo nga bale ae i. ² Na ragau papatu raumana keke katukala kinung. Minmina na ka sana malle te bavakena. Ka sana malle te kokoro ta bale kaona bole. Bae Iesus ke pulimalaglaga pangamologa rae Nutu kanna te ri. ³ Na rapanung ka ri tugulu reke paue agau a giname ke mate keke atu, ba keke bai ta loanga kia te Iesus. ⁴ Ava ragau keke ponu raumana. Minmina na ke sane ke totorong ta ri loanga ka agau laeala kokoro te Iesus. Ka baina keke loapatae lakailu ta bale kunna ine karapap. Na keke rusulage bale kunna inte e ngailu nge Iesus. Ba ka ineke kalalage inaeala tapu, na keke toatape nia a agau a giname ke mate kenopai ngia lagape. ⁵ Na ka inae Iesus keke lopatokona ae ri,

na i ke role ka agau laeala a giname ke mate roma, “Tugu, iau ka osurure baingang reke sosoali.”

⁶ Ava ka ra pangalomanakana palu nga bangapagame ke tattara nga inaeala, ba ri ka loreagomgome ngallo nga loreame roma, ⁷ “Ke meimia na agau laekia ke role minmina? I ke rorolebainga kae Nutu. Ka sana agau te kana ka gingginga ta i osungrurunge bainga reke sosoali. Ke sa. Nutu kasikena mana.”

⁸ Na ka pannasa mana, nae Iesus ka lonamatana ngallo nga kannuna ka ina ri loreavavai minmina ngallo nge ri muni. Minmina na i ke role kerea roma, “Kaka meimia aka kumkuma ka lovainganame ta oru kokorai ngallo nga lomiauume? ⁹ Pangamologa a taru nge ate ta iau roleng ka agau laekia a giname ke mate? Ngaroma iau nga role kia roma, ‘Aekolong, iau ka osurure baingang reke sosoali,’ o ngaroma iau nga role kia roma, ‘Sigipaga, ngo rave nia ae one na ngo tao’. Te miau sonrau, nga pangamologa lua nginngina na taru ke ate ta iau rolenge? ¹⁰ Ava iau ka bai ta miau lomiauumanangana roma, Agau Tuna ka kana ka gingginga nga mogalo laekia e ngape ta i osungrurunge ragau baingarea reke sosoali.” Minmina nae Iesus ke role ka agau laeala a giname ke mate roma, ¹¹ “Iau nga role pakone roma, ngo sigipaga, na ngo rave nia ae one ba ngo loa te one ta bale.” ¹² Na ka pannasa mana, na agau laeala a giname ke mate ke sigipaga na ke rave nia, ba ke lelemalaga nga ragau kinung reke momo nga inaeala ragureame. Minmina na ri kinung keke kallo ba keke kinpataetaea Nutu giana ka rolengarea roma, “Ita ka sana ka kele

otte minakai ka kae te.”

Iesus Kiungana Kae Livai

¹³ Ngarume nae Iesus ke lelemalaga nga maga kunna e bollau ba ke tatao muni nga me a sivoli kaona. Na malua e bollau ke loa te i, ba i ke palomatantana rea. ¹⁴ Ka ine tatao e lola, na i ke kele Livai a i ae Alpaeus tuna ine tattara nga malle e nga ravungkinunge takisme. Na ke role kia roma, “Ngo atukurume iau.” Nae Livai ke sigipaga, na ke loa kurumea Iesus.

¹⁵ Ba ngarume, ka inae Iesus tattara ta kaning nga bale ae Livai, na ragau papatu reke raravukinunge takisme ba ragau papatu ra Iurame ke patpato rea ka “ra baingareame ke sosoali” keke tattara ta kaning kala nge i ba barangalele ra kanna. Keke tattara kala nge i kurumea, papatu nga ragau matana nginngina keke tataokurumea. ¹⁶ Na ka ina ra pangalomatanakana nga banga-pagame ba Parisiome ke kele Iesus ine kaninni kala nga ragau nginngina reke patpato rea ka “ra baingareame ke sosoali” ba ragau reke raravukinunge takisme, na keke ballage barangalele rae Iesus kanna roma, “Ke meimia na ke kaninni ba ke innu kala nga ragau reke raravukinunge takisme ba ragau ra baingareame ke sosoali?”

¹⁷ Ka inae Iesus longe pangamologa laeala, na i ke role kerea roma, “Ragau ra sana karea soaling ke sane ke lola ta apangapemirakana. Ke sa. Ragau ra karea ka soaling mana keke lola. Iau ka sana atu ta kiunge ragau ra baingareame ke tupu. Ke sa. Ka atu ta kiunge ragau ra baingareame ke sosoali.”

Keke Ballage Iesus Ta Bainga E Nga Kuringa Ta Kaning

¹⁸ Na barangalele rae Ion kanna ba Parisiome keke kuriri ta kaning. Minmina na ragau palu keke atu te Iesus na keke ballage roma, “Ke meimia na barangalele rae Ion kanna ba Parisiome keke kuriri ta kaning, ava barangalele ra kaning ke sane ke kuriri ta kaning?”

¹⁹ Nae Iesus ke ala rea roma, “Ka ina apanung e bai ta kamangpitakama momo kala nge ri tale, na ragau reke maispage apanung laeala ka kae e nga palingravung keke kuriri ta kaning, o ke sa? Ke sa. Ke sane ke kuriri ta kaning ka ina apanung laeala e bai ta kamangpitakama momo kala nge ri tale. ²⁰ Ava kae te ke la atung nga ineke la ravungpatali ka apanung e bai ta kamangpitakama nge ri, ba nga kae laeala na ri keke la kuringa ta kaning.

²¹ “Ka sana agau te nge saipite malo ine rara nga lungapaga e putputung. Ngaroma i nge kuma minmina na ne rara ke la maraengapatali nga ne putputung, na maraenga e momo pala ke la bolinglaunga muni. ²² Ba ka sana agau te nge pullue uain a pau nga uain bagana ra kasana. Ngaroma i nge kuma minmina na uain a pau nge poagolue uain bagana nginngina onreke kuma ki ka meme patuna, na uain nge sanrea. Ba uain patuname keke la soaling bole. Ava i ke sane la kumangng minmina. Ke sa. I ke la pulinglungue uain a pau nga uain patuna ra pau.”

Balinglaga Re Ta Kae A Sabat

²³ Ka kae te a i a kae a Sabat, nae Iesus ke tataopale ura re nga pailli matana eke patoe ka “giren”. Ba ka ina barangalele ra kanna ke tatao eke lola, na keke umma ta utungtotonge giren kunna palu. ²⁴ Minmina nae Parisiome keke ballage Iesus roma, “Ngo kele. Ke meimia na keke kumkuma ka ore parototokala ka kae a Sabat?”

²⁵ Nae Iesus ke ala rea roma, “Miau ka sana ka kele pangamologa laeala eke pa'e pala ore ta Revit kumangngana ine moro ta kaning ba i kala nga ra balingkana rae i matekarea ae? ²⁶ Ka kae re pala inae Abiatar ka i a piris e kapunu, nae Revit ke loalu lakallo ta bale ae Nutu na ke rave beret laeala ore ta tungnge te Nutu, na ke kania. Ava ke parototokala ta agau te mana kaninge beret laeala. Kana ka pirisme mana. Bae Revit ke tungu ra balingkana rae i karea bole.”

²⁷ Nae Iesus ke role kerea roma, “Nutu ke pulia kae a Sabat ta kalaunge ragau. Ke sane koipage ragau ta kalaunge kae a Sabat. ²⁸ Minmina nae Agau Tuna ka i a Avolau e nga kae a Sabat bole.”

3

¹ Ngarume, ka kae a Sabat tetoto, nae Iesus ke loalu lakallo ta sinagog ba agau te ke momo nga inaeala ora kamana mate. ² Ba palu nga ragau reke momo ka kae laeala keke sissilia pamau ta ri turungpaga Iesus kana. Minmina na keke ella te i roma, “Aekia ke la i pangapenge agau laeala ka kae laekia e nga pannang, o ke sa?” ³ Nae Iesus ke role ka agau laeala a kamana mate roma, “Ngo atu bo maisi ngamuga nga ragau.”

⁴ Nae Iesus ke ballage ragau reke momo roma, “Bangapagame keke parototokala ita ta kumangng ka bainga a taru ka kae a Sabat? Keke parototokala ita ta kumangng ka bainga e pe o ta kumangng ka bainga e soali, ta ravunglelengge agau maulingngana o ta samungpununge?” Ava reke momo ke sane ke ale. Ke sa. Keke rulu mana.

⁵ Nae Iesus ke kelataliu te ri ka iukiangana ba i ka lonatani kurumea, loreame keke rutu raumana. Na ke role ka agau laeala roma, “Ngo kala'e kamang.” Na agau laeala ke kala'e kamana, ba kamana ke pe muni. ⁶ Nae Parisiome keke lelemalaga nga sinagog ba keke paturu ta potongpita kala nga ragau palu reke pato rea kae Erotome ta kalingpa ka pamau ta ri samungpununge Iesus.

Maluame Keke Loakurumea Iesus

⁷ Nae Iesus ke kutapu kala nga barangalele ra kanna ta me a sivoli, ba malua e bollau e ngae Galili ke loakurumea. ⁸ Ka ina ragau ke longge kumangng rae Iesus kumkuma ki, na papatu re ngae Iurea, bae Ierusalem, bae Irumea, ba re nga ina reke momo nga Me Ae Ioran bavana tetoto, ba re ngae ina reke momo kokoro tae Taia bae Sairon keke loa te i. ⁹ Na ragau nginngina reke momo nga inaeala kala nge i ka ri papatu raumana. Minmina na i ke role ka barangalele ra kanna ta ri kalingpa ka manang te ta baina i nge taepatae ngia ngaroma ragau ngeke pavivia raumana. ¹⁰ Iesus ke role kerea minmina kurumea, pala na i ke papea ragau papatu. Minmina na ragau kinung ra karea ka soalingme keke pavivitaliue ta baina ri ngeke kali kia. ¹¹ Ba nga ina kannu

reke sosoali nge keke, na keke la pupungapisigi ngamuga nge i ka relingarea roma, “Ka one ae Nutu Tuna.” ¹² Avae Iesus ke tunge pangamologa e gingging te ri ta ri nga manereasa turunge ta ragau roma, ka i a tai.

Iesus Ke Tore Barangalele Ra Kanna Ka Ri Tangulelu Ba Lua Ta Ri Ra Aposelme

¹³ Ngarume nae Iesus ke loapatae ta kapangng, na ke kiue ragau palu ra i toro rea, na keke loa te i. ¹⁴ Na i ke pulia pana tangulelu ba lua ta ri ra aposelme ta baina ri ngeke momo kala nge i. Ke puli rea ta baina i nge bamalaga rea ta ri pulingmalagange pangamologa, ¹⁵ ba nga karea gingginga ta taongamalagange kannu reke sosoali nga ragau. ¹⁶ Ke pulia pana tangulelu ba lua ra giareame nge: Saimon (orae Iesus patoe kae Pita); ¹⁷ bae Iems a i ae Sepeti tuna, bae Ion a i ae Iems teiteikia (ka ri ra pana lua nginngina ra koli onrae Iesus pato rea kae Boanerges a mirana roma “Ragau ra tongarea kena ma saia ruruna”); ¹⁸ Ba ke pulia Anru, bae Pilip, bae Bartolomiu, bae Matiu, bae Tomas, bae Iems a i ae Alpaeus tuna, bae Tarius, bae Saimon tetoto eke patoe kae “Selot”; ¹⁹ bae Iuras Iskariot a i a agau laeala e la ulonge Iesus nga reke bai ta baingasoalinge kamareame bole.

Iesus Bae Beelsebul

²⁰ Nae Iesus ke loalu ta bale te, ba ragau papatu keke katukala muni te i. Minmina na i kala nga barangalele ra kanna ka sana karea panna inte ta ri kaning. ²¹ Ba ka ina rakia memena ke longe

ollaela, na keke loa ta ravunggaliunge ta maga kurumea, keke rorole roma, “I ke baigaugau.”

²² Ba ra pangalomanakana nga bangapagame onreke atupisigi ngae Ierusalem keke rorole roma, “Beelsebul ke lupage,” ba “i ke taomalaglage kannu reke sosoali ka kannu reke sosoali kelangpatali ae ri ginggingana mana.”

²³ Ka binae Iesus ke kiu rea te i, na ke role kerea ka pangateningkalame roma: “Satan ka kana ka gingginga ta taongamalagange Satan mina ngaetai? ²⁴ Ba ngaroma ragau reke momo ngape nga kelangpatali te ngeke palikalipala rea muni, na agau laeala kelangpatalingana ke sane la meising. ²⁵ Ba ngaroma ragau re nga balekaina te ngeke palikalipala rea muni, na balekaina laeala ka sana la kana ka gingginga ta i meising. ²⁶ Ba ngaroma Satan nge sanangkalkale i muni ba nge kalipalpale i muni, na i ka sana la kana ka gingginga ta i meising. Ke sa. Ale rongo tapu. ²⁷ Ava ka sana agau te totorong ta i taongalu ta bale ae agau a likina raumana basema Beelsebul ba ta kangamana ka oru nga kannu. Ke sa. I nge samapite agau laeala a likina raumana pala, na ngarume na i nge taolu ba nge ka ka orume kinung reke momo nga bale ae i. ²⁸ Iau nga role kamiau ka kaomannmannangana roma, Nutu ke la osungrurunge bainga reke sosoali kinung ba pangamologame kinung ra ragau ke rolebainga kae Nutu ki. ²⁹ Ava ngaroma agau te nge rolebainga kae Kannu ae Nutu, nae Nutu ke sane la osungrurunge bainga laeala e soali. Ke sa. Agau laeala ke kuma ka bainga e soali ore la momong

passavele.” ³⁰ Iesus ke role minmina kurumea, ri keke rorole roma, “Kannu e soali ke lupage.”

Iesus Rakia Memena Mannangana

³¹ Nae Iesus naname ba teiteikia memena keke lele ba keke maisinsi ngapotu nga bale, na keke balue agau te ta i kiunga te Iesus. ³² Ba ragau papatu reke tattara taliukale keke role kia roma, “Name bae teiteikone memena rio a potu ba keke bai ta kelanga one.”

³³ Avae Iesus ke ala rea roma, “Taime ka ri rae nau bae teiteikau memena?”

³⁴ Na i ke kelataliu ta ragau reke tattara taliukale, na ke role roma, “Ngaka keke. Nau bae teiteikau memena rikai. ³⁵ Iau ka role minmina kurumea, agau e lolakurumea Nutu lonangana ka i a teiteikau ba ligupiau ba nau.”

4

Pangateningkala Ore Ta Agau E Taptapue Pailli Kanname

¹ Nae Iesus ke paturu ta pangalomanange ragau muni nga me a sivoli kaona. Ba ragau reke katukala te i ka ri papatu raumana. Minmina na i ke taepatae nga manang e manmana nga me a sivoli, na ke tara. Ba ragau karolu keke momo nga baipuna nga me a sivoli kaona. ² Ba i ke palomatantana rea ka oru papatu ka pangateningkalame, na ke role kerea ka pangalomanangana roma: ³ “Ngaka longo nasai! Ka kae te na agau te ke loa ta tapunge pailli matana te kanname nga ura ae i. ⁴ Ba ka ine taptapu rea nga mogalo, na palu keke pupu nga pamau bavana, na manume keke atu ba keke kani rea. ⁵ Ba pailli

kanna palu muni keke pupu nga mogalo ina i a lollo, ba inaeala ka sana mogalo kia raumana. Na pailli kanna nginngina keke kalapa bolvole kurumea, mogalo ke sane lu lakallo raumana. ⁶ Ava ka ina kae loapatae, na i ke sina rea na keke mate kurumea, kulareame ke sane ke sigilu lakallo ta mogalo. ⁷ Ba pailli kanna palu muni keke pupu ngaliua nga oalo ra matarea. Na oalome ba paillime keke lele kinung, ava oalome keke kalipalipita ka paillime na paillime keke mate. Ba ke sane ke piau. ⁸ Ava pailli kanna palu keke pullu lakallo ta mogalo ine pe. Na keke lele bollau ba keke piau masi. Ba kenakena ka kanna papatu raumana. Palu ka kanreame ka ri giaukaina ba tangulelu, ba palu ka kanreame ka ri giaukaina mologi, ba palu ka kanreame ka ri giaukaina lima.”

⁹ Nae Iesus ke role kerea roma, “Ngaroma agau te nga omona ta longa, na i nge longe pangamologa laekia.”

¹⁰ Ngarume, ka inae Iesus momo mana me i, na ragau palu reke tataokurumea kala nga Pana Tangulelu Ba Lua keke ballage ta pangateningkala ra kanna mirareame. ¹¹ Na i ke role kerea roma, “Nutu ke tunge lomatana te miau ta baina nga lomiamatana ka oru re ta kelangpatalingana onreke kolulu. Ava ke tungtunge orume kinung ta ragau re ngapotu ka pangateningkalame mana. ¹² Nutu ke kumkuma minmina ta baina, “ ‘ri ngeke kelkela ava ke sane ke la kelangapa-tokona,
ba ngeke longlongo ava ka sana la lorea-matana;

ngaroma ri nga loreamatana, na ngeke puli-valakale baingarea reke sosoali nae Nutu nge osurure baingarea nginngina reke sosoali.’”

¹³ Nae Iesus ke ballaga rea roma, “Miau ka lomiamatana ka pangateningkala laeala ore ta agau e taptapue pailli kanname mirana, o ke sa? Ngaroma nge sa, na ala nga lomiamatana ka pangateningkala pattoto mirarea mina ngaetai? ¹⁴ Agau laeala e taptapue pailli kanname ka tongana kena ma agau e kumkuma ta toange pangamologa ae Nutu kanna nga ragau. ¹⁵ Ba ragau palu ka tongarea kena ma pailli kanna nginngina reke pupu nga pamau bavana. Ka ri ra ragau ra agau te kumkuma ta toange pangamologa ae Nutu kanna ngallo nge ri. Ava nga ine ngeke longe pangamologa laeala, na ka panna laeala mana, nae Satan nge atu na nge ravupatali ka pangamologa laeala a agau toa'e ngallo nge ri. ¹⁶ Minmina mana na ragau pattoto ka tongarea kena ma pailli kanna nginngina ra agau e taptapue pailli kanname tapu rea nga mogalo ina i a lollo. Ka ri ra ragau onreke sereng raumana nga ineke longe pangamologa ae Nutu kanna pau. ¹⁷ Ava ri ka tongarea kena ma bega onra kulareame ke sane ke sigilu lakallo ta mogalo. Keke momo ka panna inte mana. Ba nga ine ngeke kanimaiia maenangme o ragau ngeke pamiralali rea kurumea loangakurume ngareangana ka pangamologa ae Nutu kanna, na keke ka'e lopatokona ae ri bolvole. ¹⁸ Ba ragau palu muni ka tongarea kena ma pailli kanna nginngina onreke pupu ngaliua nga oalo ra matarea.

Ka ri ra ragau onreke longe pangamologa ae Nutu kanna, ¹⁹ava loreapupungana re ta oru re nga mogalo laekia e ngape, ba kilipu goangana, ba loreamatengana ka oru pattoto keke atu, na keke kalipalipita ka pangamologa laeala ae Nutu kanna a ri ke longe. Na pangamologa laeala ke sane piau ngallo nge ri. ²⁰Ava ragau palu ka tongarea kena ma pailli kanna nginngina ra agau e taptapue pailli kanname tapu rea nga mogalo ine pe. Ri keke longe pangamologa ae Nutu kanna ba ka loreangatakale. Na keke piau masi. Palu ka kanreama ka ri giaukaina ba tangulelu, ba palu ka kanreama ka ri giaukaina mologi, ba palu ka kanreama ka ri giaukaina lima.”

*Pangateningkala E Ta Lama Eke Patarapaia
Nga Pangatara Ae I*

²¹Nae Iesus ke role kerea roma, “Agau nge atu ka lama na ke sane nge pakompite ka otte, o ke sane nge pasasalue ta nia siana. Ke sa. I nge patarapaia nga pangatara ae i. ²²Iau ka role minmina kurumea, ngarume nae Nutu ke la pangapotange orume kinung ra ragau ke pako rea sonrau. Ba orume kinung ra ragau ke talu rea sonrau keke la leleng nga olamana ngarume. ²³Ngaroma agau te nga omona ta longa, na i nge longe pangamologa laekia.”

²⁴Ba i ke role kerea bole roma, “Ngaka ella masi ta oru ra miau ka longlongo rea. Ngaroma nga omomiau ta longnge oru tutuna mana, nae Nutu ke la tungnge oru tutuna mana te miau. Ava ngaroma nga omomiau ta longnge oru papatu, nae Nutu ke la tungnge oru papatu raumana

muni te miao. ²⁵ Iau ka role minmina kurumea, Nutu ke la tungnge lomatana papatu muni ta agau a kana lomatana. Ava nga agau a sana kana lomatana, Nutu ke la ravungpatali ka lomatana ae i e sina nga baina i sana nga kana lomatana bavakena.”

Pangateningkala E Ta Pailli Kanna E Umma Ta Leleng Nga Mogalo

²⁶ Nae Iesus ke role kerea roma, “Nutu kelangpatalingana ka tongana kena ma agau e tapue pailli kanna nga mogalo. ²⁷ I nge kenrarau ka rigome ba nge sigipagpaga ka kaeme ba pailli kanna laeala a i tapue nga mogalo nge kalapa ba nge lele bollau. Ava agau laeala sana nga lonamatana roma, pailli kanna laeala ke lele mina ngaetai. ²⁸ Ke sa. Mogalo muni nge bai ka pailli kanna ta i leleng. Kapunu na launa nge lele, na nga kunna, na ngarume na kanname ngeke matua ngallo nga kunna. ²⁹ Ava nga ina pailli kanna reke momo nga kunreama ngeke matua tapu, ka kae laeala mana, na agau laeala e tapue pailli kanname pala nge sapia pailli nginngina ka resalla kurumea, kae e nga lalang ke lele tapu.”

Pangateningkala E Ta Bega Kanna E Sina Raumana

³⁰ Nae Iesus ke ballaga rea roma, “Ita kaka la tonge Nutu kelangpatalingana ka taru, o ita kaka la panganana te i ka pangateningkala a taru? ³¹ I ka tongana kena ma bega kanna ore sina raumana nga bega kanna pattoto ra miao ka tota rea nga mogalo. ³² Ava nga ina agau te nge toa'le, na nge lele ba nge lele bollau raumana nga bega

pattoto reke momo nga ura. Ba nge pulia kamana reke bollalau raumana. Minmina na manu reke lolo nga tava ngeke momo nga bega laeala kana nunule.”

³³ Bae Iesus ke rorolea pangamologa re ta Nutu kelangpatalingana te ri ka pangateningkala matana nginngina. I ke kuma minmina kurumea ginggingngarea ta ri loreamatanangana ka oru ra i rorole tao. ³⁴ Ba ke sane role kerea ka pangamologa te a sana i a pangateningkala. Ava ke turupotpote pangateningkalame kinung mirarea ta barangalele ra kanna ka ina ragau pattoto ke sane ke momo kala nge ri.

Iesus Ke Role Na Sauu Ke Malo Mana

³⁵ Na ka kae laeala mana ina kae barelu tapu, nae Iesus ke role ka barangalele ra kanna roma, “Ita ngaka loa ta me a sivoli bavana tetoto.”

³⁶ Ka baina ri keke rave Iesus kala nge ri nga manang laeala ame tattara ngia, na keke ka'e maluame nga me a sivoli kaona. Ba manang palu muni keke momo kala nge ri. ³⁷ Ba ka ineke tatao eke lola, na sauu e bollau raumana ke lelekala rea nga me a sivoli ba miniuame keke balikolointe manang. Minmina na me ke ponu raumana ngallo nga manang laeala. ³⁸ Avae Iesus ke mommo nga manang ine ngarume ba ke kenrarau ka ulongpaingana ka kunna nga talingloa te. Na barangalele ra kanna keke pangoe ba keke ballage roma, “Apangalomanakana, ka sana longsoali nga ina ita la maraleng?”

³⁹ Ka binae Iesus ke sigipaga, na ke baullupite sauu ba ke role ka miniuame roma, “Ka rulu!

Ngaka malo!” Na sauu ke rongo ba miniuame keke malo bavakena.

⁴⁰ Nae Iesus ke ballage barangalele ra kanna roma, “Kaka meimia aka matautau? Ka ma sana lomiauapatokona?”

⁴¹ Na keke matau raumana ba keke palirole kerea roma, “Tai ikia nge aekia? I ke role ka sauu ba miniuame na keke longo te i mana.”

5

Iesus Ke Papea Agau A Kannu E Soali Lupage

¹ Nae Iesus kala nga barangalele ra kanna keke lele nga me a sivoli bavana tetoto nga ine ngaie Gerasenesme. ² Ba ka inae Iesus solele nga manang tapu, na ka pannasa mana na agau te ke lelemalaga nga baveng reke tatalue reke mate ngi, na ke loa te Iesus. Ka i a agau ora kannu e soali lupage, ³ ba malle a i momo ngia ke momo ngaliua nga baveng reke tatalue ragau reke mate ngi. Ba ka sana agau te totorong ta i samangpitange agau laeala tale. Ke sane ke totorong ta samangpitange ka oalo a ene bole ⁴ kurumea, keke samapitpite kamaname ba kae-name ka oalo ra sene ka kae papatu tapu. Ava i ke burumotmotue oalo nginngina ra sene ba ke baimakolkole ene onreke samapitpite kaename ki. Ba ka sana agau te gingging ta i launge. ⁵ Ba ka rigome kinung ba ka kaeme kinung ka ine mommo ngaliua nga baveng nga reke mate ba nga kapangngme, na i ke rereli ba ke lilia i muni ka lollo ra matarea.

⁶ Ka ina agau laeala kelapa kae Iesus ine momo ngatauga tale, na i ke pira te i ba ke parovanu

ngamuga nge i. ⁷ Na ke reli kaligi roma, “Iesus, Nutu E Ngailu Raumana Tuna, one ko bai ta maingamia kau? Ka tanikala one nga Nutu giana ta one sano ngo pamiralali iau!” ⁸ I ke role minmina kurumea, pala nae Iesus ke role ka kannu e soali e momo ngallo nga agau laeala roma, “Kannu e soali, ngo lelemalaga patali nga agau laekolong!”

⁹ Nae Iesus ke ballage roma, “Giang nge tai?”

Na i ke ale roma, “Giau nge Barana ta ka mangng papatu.” ¹⁰ Ba kannu laeala e soali ke tanikalkale Iesus ta i sane nge bamalaga rea nga inaeala.

¹¹ Na ka gie barana e bollau ke kaninni nga inaeala nga kapangng. ¹² Minmina na kannu nginngina reke sosoali keke tanikale Iesus roma, “One ngo balu mangng lakallo ta gie nginngina ta baina mangng nga lu rea.” ¹³ Ba ka inae Iesus ngatakala rea, na kannu nginngina reke sosoali keke lelemalaga patali nga agau laeala ba keke lue gieme. Na gie barana laeala, ka ri basema 2000, ke tumvalivu maling nga ina i a mantapu, na ke toarallu kerea nga me a sivoli. Na keke marale ba keke mate nga me a sivoli.

¹⁴ Ba ka ina ragau reke ellapatantali ta gie nginngina ke kele ollaeala e lele, na keke ka'e inaeala. Na keke ture ngallo nga maga kunna e bollau ba nga iname kalaoveka nga inaeala. Na ragau reke longe keke atu ta kelange ollaeala e lele. ¹⁵ Ba ka ineke lele nge Iesus, na keke kele agau laeala e pala na kannu reke sosoali ke momolu nge i. Ava sonrau na ramana ke pe ba i ke tattara ka lungapaga. Ka i a agau laeala mana

ore pala ne kannu barana reke sosoali ke momolu nge i. Ba ka ina ragau nginngina reke atu ke kele, na keke matau raumana. ¹⁶ Na ragau reke kele inae Iesus taomalage kannu nginngina reke sosoali keke ture oru reke lele ta ragau reke atu. Ke ture oru reke lele nga agau laeala a kannu reke sosoali ke momolu ngia pala, ba keke ture oru reke lele nga gieme bole. ¹⁷ Na keke paturu ta taningkalange Iesus ta i kange inaeala ae ri.

¹⁸ Na ka inae Iesus taepataetae lakallo ta manang, na agau laeala a kannu reke sosoali ke momolu ngia pala ke tanikale Iesus ta i loanga kurumea. ¹⁹ Avae Iesus ke malai ka rolengana kia roma, “Ngo galiu ta maga ae one ba ta rakone memena, na ngo ture oru reke bollalau raumana rae Nutu kuma ki te one te ri. Ba ngo turu ta ina lonanana one.” ²⁰ Ka baina agau laeala ke loa, na ke paturu ta turung nga ina re kalaoveka ngae Rekapolis ka oru rae Iesus kuma ki te i. Ba ragau karolu keke kallo raumana.

Iesus Ke Pasigipage Goe Avale E Mate

²¹ Nae Iesus ke ulutote me a sivoli muni ka manang, na ke lele nga bavana tetoto. Ba ragau papatu keke taliutotokale ka ine meisinsi nga me a sivoli kaona. ²² Na agau te a giana nge Iairus a i a kelangpatali te nga bale a sinagog ke atu ta inaeala. Ba ka ine kele Iesus, na ke pupisigi kokoro ta Iesus kaena puna, ²³ ba ke tanikale kaligi roma, “Tugu piau e sina ke kokoro ta i mateng. One ngo atu ba ngo pulipaia kamangme nge i ta baina i nge pe ba nge maui.” ²⁴ Minmina nae Iesus ke loa kala nge i.

Ba ragau papatu keke tatao kurumea Iesus ba keke pavimvi rea nge i. ²⁵ Na avale te ke momo nga inaeala kala nge ri. Ka i a avale ore tattara ka luvo ka kaeme kinung ka pesingmataname ka ri tangulelu ba lua tapu. ²⁶ Ba ke kanimaia miralali papatu nga ra pangapemirakana papatu kamareame, ba ke rongo ka lollokanna ra kanna kinung, ava ke sane ke kalaue. Ke sa. Soaling ae i ke bollau muni. ²⁷ Ka ina avale laeala longe turung e te Iesus, na i ke loa kokoro te i nga gina ina ragau ke taliutotokale, na ke kali ka lungapaga ae i. ²⁸ I ke kuma minmina kurumea, i ka lonavavai roma, “Ngaroma nga kali ka lungapaga rae i mana, na iau ka la penga.” ²⁹ Ba ka pannasa mana, na totona taongana ke rongo. Ba i ke kanimaia soaling ine rongo nga mirana.

³⁰ Na ka pannasa mana nae Iesus ka lonamatana roma, gingginga palu keke lelemalaga nge i. Minmina na i ke kampilugaliu nga maluame na ke ballaga roma, “Tai ke kali ka lungapaga rae iau?”

³¹ Na barangalele ra kanna keke ale roma, “Ragau papatu keke pavimvi rea nge one. Ko meimia na ko ballaga roma, tai ke kali kone?”

³² Avae Iesus ke kelkela kalaoka ta kelange avale laeala e kuma ka ollaeala. ³³ Ava avale laeala ka lonamatana ka taru e lele nge i. Minmina na i ke loa te Iesus ka mirana mammalungana ba mataungana, na ke pupisigi ngamuga nge i ba ke turupote orume kinung te i. ³⁴ Nae Iesus ke role kia roma, “Tugu piau, lopatokona ae one ke pape one. Ngo loa ka lomannmannangana. Mirang lalingana sane la pulangkala one

muni.”

³⁵ Ka ine pamolloga tale, na ragau palu keke pa nga bale ae agau laeala a i a kelangpatali te nga bale a sinagog, na keke role roma, “Sano ngo ballage apangalomatanakana ta i loanga muni, ta tungu piau ke mate tapu.”

³⁶ Ava ka inae Iesus longe pangamologangarea, na i ke role ka agau laeala a i a kelangpatali nga sinagog roma, “Sano ngo matau. Nga longopatokona mana te iau.”

³⁷ Nae Iesus ka sana lonangatakale agau te ta i loangakurumea, kana kae Pita bae Iems bae Ion a i a Iems teiteikia mana. ³⁸ Ba ka ineke lele nga bale ae agau laeala a i a kelangpatali nga sinagog, nae Iesus ke kele ragau ineke lavoalla beke ollekannu ta goe laeala. ³⁹ Na i ke lu lakallo ta bale ba ke role kerea roma, “Kaka meimia aka bavaia lavongkala baka tantani? Goe laekia ke sane mate, ava ke kenrarau.” ⁴⁰ Na keke malilia.

Ava i ke bamalage ri kinung lagapotu ba ke rave goe laeala tamana ba naname kala nge i muni balingana memena, na ke lu lakallo ta bale bilingana a goe laeala momo ngia. ⁴¹ Na ke kampite goe laeala avale kamana ba ke role kia roma, “*Talita kum!*” a mirana roma, “Goe avale, nga role kone, ngo sigipaga!” ⁴² Ba ka pannasa mana na goe laeala avale ke sigipaga ba ke paturu ta taonga, ta i ka nena pesingmataname ka ri tangulelu ba lua tapu. Ba ka ina ragau reke momo kala nge i ke kele ollaeala, na keke kallo bavakena.

⁴³ Nae Iesus ke tunge pangamologa e gingging te ri ta ri nga manereasa turunge ollaeala ta agau

te. Ba ke role kerea ta ri tunga goe laeala avale kana kaning.

6

Re Nga Maga Ae Iesus Keke Tangulelea

¹ Nae Iesus ke ka'e inaeala na ke loa ta magapuna ae i, ba barangalele ra kanna keke loakurumea. ² Ba ka ina kae a Sabat lele, na i ke paturu ta pangalomatanange ragau nga bale a sinagog. Na ragau papatu reke longe keke kallo raumana ba keke palibalaglaga rea roma,

“Agau laekia ke rave pangalomatana kokorai ngaie tai, ba tai ke tunge lomatana laekia e pe raumana te i? Ba tai ke tunge gingginga laekia te i ta i kumangng ka killa kakong reke bollalau? ³ Ka i a popongpita laeala tuna mana. Ka i ae Maria tuna, ba ka teiteikia memena nge Iems, bae Iosep, bae Iuras, bae Saimon. Ba liuna piau memena kinung keke momo ikia nga maga kunna ae ita. Ka i a agau baseme ita mana.” Minmina na ri ka sana loreapatokona te i.

⁴ Nae Iesus ke role kerea roma, “Ragau re nga magame kinung keke la tungnge alangpaga ta agau e toe Nutu kaona, ava ragau re nga magapuna ae i, ba rakia memena, ba ragau re nga balekaina ae i muni, ke sa.” ⁵ Minmina nae Iesus ke sane totorong ta i kumangng ka killa te nga maga laeala. Ke sa. Ke papea ragau tutuna mana ra karea ka soaling ine ulopaia kamana nge ri. ⁶ Ba i ke kallo ine kele loreakalasa ngareangana.

Iesus Ke Bamalage Pana Tangulelu Ba Lua

Nae Iesus ke taliliu ta magame ba ke palomatantane ragau. ⁷ Ba i ke kiue Pana Tangulelu Ba Lua te i, na ke bamalaga rea ka lualua. Ba ke tunge giana ginggingngana te ri ta ri taongamalagange kannu reke sosoali.

⁸ Ba pala ta ri loanga, na i ke tunge potong palu te ri minakai roma: “Miau sana ngaka loa ka oru re nga taonga basema kaning, ba bising, ba lollokanna nga ligongpita rae miau. Ngaka loa ka to e nga kalaunge taongamiaungana mana. ⁹ Ngaka kaliale kesingsilagime, ava ngaka lupage lungapaga kena mana. ¹⁰ Ba nga ina miau ngaka lu nga bale te, na ngaka momo nga bale laeala ta nge lele ina miau ngaka ka'e maga kunna laeala. ¹¹ Ba ngaroma ragau re nga maga te sane ngeke ravu miau ta bale nga ri o sane ngeke longo te miau, na ngaka lulupatali ka magavusa nga kaemiau sianame nga ina miau ngaka ka'e maga laeala. Ka la i a killa a panaunga te ri roma, keke baia bainga e soali.”

¹² Minmina na keke kutapu eke lola, na keke pulimalaglage pangamologa ta ragau ta ri ngeke pulivalakale baingarea reke sosoali na ngeke tunge loreamatenganame te Nutu. ¹³ Ba keke taomalaglage kannu papatu reke sosoali, ba keke pulpulia saulang nga ragau papatu ra karea ka soaling na keke pape rea.

Keke Battote Ion E Nga Pangamagoe Ganna

¹⁴ Nae Eroto a i a kelangpatali nga gavaman e ngae Rom nga inaeala ke longe Iesus kana turung kurumea, ragau papatu ka loreamatana ka Iesus kumangnganame. Ba palu nge ri keke

rorolea pangamologa re te Iesus roma, “Nutu ke pasigipage Ion E Nga Pangamagoe nga mateng, minmina na gingginga kokorai reke bollalau rau-mana keke kumkuma ngallo nge i.”

¹⁵ Ava pattoto keke rorole roma, “Ka i ae Ilaia.”

Ba pattoto muni keke rorole roma, “Ka i a agau e toe Nutu kaona ora tongana kena ma te e nga reke toe Nutu kaona ka kae re pala.”

¹⁶ Ava ka inae Eroto longe pangamologa ngingina, na i ke rorole roma, “Ka i ae Ion ama battote ganna pala ave sigipaga nga mateng!”

¹⁷ Eroto ke role minmina kurumea, pala na i muni ke ba'e ragau ta ri launge Ion ba samang-pitange, na keke ule nga pulangkala. I ke kuma minmina kurumea, pala na i ae Eroto ke rave tataokia ae Pilip napengana a giana nge Erorias, na ke kamapitakama kia. ¹⁸ Bae Eroto ke pulakale Ion kurumea, pala nae Ion ke rorole kia roma, “Ke parototokala ta one ravunge tataokone napengana.” ¹⁹ Minmina nae Erorias ka iukia kae Ion, ba i ke bai ta samungpununge. Ava ke sane totorong ta kumangng ka ollaeala ²⁰ kurumea, natale ae Eroto ke matautaue Ion ba ke lenge-totokalkale. Ta i ka lonamatana roma, Ion ka i a agau a bainganame ke pe ba agau e tupu. Ba ka ine longlonge Ion pangamologanganame, na i ka lonatangtang ava ke matea ta longe Ion ine pamolloga.

²¹ Ava ngarume nae Erorias ke kalipa ka pamau ta i samungpununge Ion minakai roma: Ka kae te a i a kae e nga lonagaliungana ta kae ae Eroto naname toapisigia, nae Eroto ke baia kaning e bollau ta pangaserengkale ragau ravollalau ra

kanna, ba re kapunu nga ra balingkana kala nga ragau reke taoamugmuga ka ragau re ngae Galili. ²² Ba ka ineke kaninni, nae Erorias tuna piau ke lu lakallo ta kaning laeala, na ke pespesi. Ba malaui laeala ke paserengea Eroto kala nga ragau reke tattara ta kaning kala nge i raumana.

Minmina nae Eroto ke role ka malaui laeala roma, “Ngo ballaga iau ta taru a one matea, na nga tunge te one.” ²³ Ba i ke patokala ngailu te i roma, “Taru a one ballaga iau te ka la tungnge te one. Ngaroma ngo matea, na iau ka la kalingpalange kelangpatalingau ta rina lua, na ka la tungnge inte nga ina lua nginngina te one.”

²⁴ Na malaui laeala ke lelemalaga, na ke ballage naname roma, “Iau ka la balinglage ta taru?”

Na naname ke ale roma, “Ngo role ta one ravunge Ion E Nga Pangamagoe kunna.”

²⁵ Na ka pannasa mana, na avale laeala a malaui ke galiu bolvole ta kelangapatali, na ke role kia roma, “Gialgiala mana, na ka matea ta one pulinge Ion E Nga Pangamagoe kunna nga raliu te, na ngo atu kia ba ngo tunge te iau.”

²⁶ Na ka inae Eroto a i a kelangpatali longe pangamologa laeala, na i ka ragunaso. Ava pala na i ke patokala ngailu ka pangamologanganame, ba reke tattara ta kaning kala nge i keke longe patongkalangana nginngina. Minmina na i ka sana omona ta malainga ka malaui laeala balinglagangana. ²⁷ Ka baina ka pannasa mana, na i ke ba'e agau e sa'vatonto ragau, na ke bapage ta i atung ka Ion E Nga Pangamagoe kunna. Na agau laeala ke loa, na ke battote Ion ganna ngallo nga pulangkala, ²⁸ ba ke ulopaia kunna nga raliu

te. Na ke atu kia ba ke tunge ta malau laeala. Ba ngarume na malau laeala ke tunge te naname. ²⁹ Ba ka inae barangalele rae Ion kanna ke longe ollaeala e lele, na keke atu. Na keke rave Ion mirana, ba keke pakenoe nga baveng e nga agau e mate.

Jesus Ke Pakania Ragau Ka Ri 5000

³⁰ Na ka ina aposelme ke galiu tapu, na keke katukala kinung te Iesus. Na keke turu pakia ka orume kinung ra ri ke kuma ki beke palomatana ki. ³¹ Na ragau papatu raumana keke tatu te ri ba keke lola. Bae Iesus kala nga barangalele ra kanna ka sana karea panna inte ta ri kaning. Minmina na i ke role kerea roma, “Miau kasikemiau ngaka atu, na ita ngaka loa ta malle a misalong ngia. Na ngaka panna kamiau.”

³² Minmina na ri kasikerea keke taepatae nga manang te, na keke loa ta malle a sana ragau ngia. ³³ Ava ragau keke kele Iesus ba barangalele ra kanna ka ineke ka, ba papatu nge ri keke kelapatokona rea. Minmina na ragau nginngina keke lelemalaga nga magame kinung, na keke pira kinung ka kaereame ta ri leleleng pala nge Iesusme. ³⁴ Na ka inae Iesus so ba ke kele ragau nginngina ra ri papatu raumana, na i ka lonananna rea kurumea, ri ka tongarea kena ma sipsip ra sana karea agau e ellapatantali te ri. Ka baina i ke paturu ta pangalomatana rea ka oru papatu.

³⁵ Ba ka ina kae barelulu, na barangalele ra kanna keke loa te i na keke role kia roma, “Ka sana kaning nga malle laekia ba kae ke barelulu tapu. ³⁶ Minmina na ngo ba'e ragau kokorai ta ri

loanga ta maga reke momo nga inaekia ta baina ngeke koli karea kaning.”

³⁷ Avae Iesus ke ala rea roma, “Miau ngaka tungu karea kaning.”

Na barangalele ra kanna keke role kia roma, “Ava ka ri papatu raumana. Agau te nge kuma basema inname ka ri lima ba mologi ta ravunge lollokanna ta koling karea kaning. Ko rorole roma, mangng nga loa na nga tamali ka lollokanna minmina ta koling karea kaning ae?”

³⁸ Nae Iesus ke ballaga rea roma, “Ka kamiau beret pia? Ngaka loa na ngaka kela.”

Ba ka ina ri loreamatana tapu, na keke role kia roma, “Ka bereteme ka ri lima ba lea lua rikorai.”

³⁹ Nae Iesus ke role kerea ta ri roleng ka ragau ta ri tarang nga ginungame nga pailli reke kerkerangng. ⁴⁰ Ka baina ragau keke tattara nga ginunga matana lua. Ginunga palu ka ragau ka ri giaukaina lima, ba palu ka ragau ka ri giaukaina lua ba tangulelu. ⁴¹ Nae Iesus ke rave beret nginngina ka ri lima ba lea nginngina ka ri lua, na ke kelapatae ta tava ba ke kalapage Nutu. Na ke regipale bereteme ba ke kole leame. Na ke tungu rea ta barangalele ra kanna ta ri tavoanga ki nga ragau karolu. ⁴² Na ri kinung keke kani ba keke rongo ka loreanganame ka kaning laeala. ⁴³ Na barangalele rae Iesus kanna keke ravukinunge bereteme ba leame kaloreame reke kanilele rea, na keke paponue guratame ka ri tangulelu ba lua ki. ⁴⁴ Ba rapanung reke kani ka kae laeala ka ri 5000.

Iesus Ke Taopai Nga Me

⁴⁵ Ba ka pannasa mana, nae Iesus ke role ka barangalele ra kanna ta ri taengapatae nga manang te ta baina ngeke loa pala nge i tae Betsaira ore momo nga me a sivoli bavana tetoto. Avae Iesus ke momo nga baina i nge ba'e maluame ngeke lao. ⁴⁶ Ba ka ine ba rea tapu, na i ke kutapu ta kapangng ta i kavang te Nutu.

⁴⁷ Na ka ina kae barelu tapu, na manang laeala a barangalele rae Iesus kanna ke momo ngia ke momo ngatauga nga me a sivoli kaona tapu. Avae Iesus ke momo mana me i ngape tale. ⁴⁸ Ba i ke kele barangalele ra kanna ka ineke tumvugvugu ta oteng kurumea, bovole ke sanangkalkala rea. Na ka rigo luana, nae Iesus ke loa te ri ka taongapaingana nga me a sivoli. Ba i ke bai ta kavesinglele rea. ⁴⁹ Ava ka ineke kele ine tataopai nga me a sivoli, na ka loreangana roma, ka i a kannu te. Minmina na keke reli kaligi. ⁵⁰ Keke reli kaligi kurumea, ri kinung keke kele ba keke matautau.

Ava ka pannasa, nae Iesus ke role kerea roma, “Ngaka momo masi! Iau ikia. Sana ngaka matau.” ⁵¹ Na i ke taelu lakallo ta manang kala nge ri, na bovole ke mate bavakena. Ba ri keke kallo raumana. ⁵² Keke kallo raumana kurumea, pala na keke kele ine pakania ragau nginngina ra ri papatu raumana ka beret tutuna mana, ava ka sana loreamatana roma, ka i a tai tale. Ke sa. Loreame keke rutukala.

⁵³ Ka ineke ulutote me a sivoli tapu, na keke lele nga ine ngae Genesaret, ba keke kone manang nga inaeala. ⁵⁴ Ba ka ineke solele nga manang, na ka pannasa mana, na ragau reke momo nga

inaeala keke kelapatokone Iesus. ⁵⁵ Na keke loa bolvole ta iname kinung nga inaeala, na keke rave ragau ra karea ka soalingme. Ba nga ina ri ngeke longe roma, Iesus ke momo nga inte, na ngeke paue ragau nginngina ra karea ka soalingme ka nia rae ri ta inaeala ae Iesus momo ngia. ⁵⁶ Ba ka inae Iesus nge taolu lakallo ta magame, o ta maga kunna reke bollalau, o ta ina re ngapotu nga magame, na ri ngeke pakenoe ragau ra karea ka soalingme nga malle re nga koling kaning. Na ngeke tanikale Iesus ta i ngatangng ta ra nginngina ra karea ka soalingme ta ri kaling ka lungapaga ae i sigina matana mana. Ba ragau reke kali kia soaling ae ri nge rongo mana.

7

Oru E Pamukune Agau Te Nge Nutu Raguna

¹ Ka kae te, na Parisiome ba ragau palu ra pangalomanakana nga bangapagame onreke pa ngae Ierusalem keke katukala kinung te Iesus. ² Na keke kele barangalele palu rae Iesus kanna ka ineke kaninnia kaning ka kamarea ra ri sane ke pallelepa rea kurumea sisiukerea memena baingareame. Ke sane ke pallelepa'e kamareame pala ta ri kaning. ³ (Na Parisiome ba ragau kinung ra Iura ke sane ke kaninni ka kamarea ra ri sane ke pallelepa rea. Ke sa. Keke pallelepapa'e kamareame pala ta ri kaning kurumea sisiukerea memena baingareame. ⁴ Ba ka ineke pa nga malle e nga koling kaning, na ri ke sane ke kaninni pala ta ri pangallelepa rea muni kurumea sisiukerea memena baingareame. Ke sa.

Ba keke lolakurumea sisiukerea memena bain-garea pattoto ra ri papatu bole basema, bainga re nga pangalallepa'e gato reke sisina ba ne ngeke bollalau.)

⁵ Na Parisio nginngina ba ragau nginngina ra pangalomatankana nga bangapagame keke ballage Iesus roma, “Ke meimia na barangalele ra kaning ke sane ke tataokurumea sisiukita memena baingareame, ava keke kaninnia kaning ae ri ka kamarea onre sane ke pallepa rea?”

⁶ Nae Iesus ke ala rea roma, “Miau ra goan-gakana, Nutu pangamologangana onra agau e toe kaona ae Aisaia role rea pala keke turupote baingamiaume mannangana ine role roma:

“Ragau kokorai keke alapagpaga iau ka kaore-ame,
ava loreame keke momo ngatauga nge iau.

⁷ Keke kalapagpaga iau ka mirarea ina nge ngapotu mana.

Keke palomatantane ragau ka lomatana ae ri muni, na keke role roma, lomatana laeala ke pa nge iau.’

⁸ Miau kaka gingging raumana ta loangakurumea ragau baingareame, ava kaka bali ka gimiaume ta bangapaga rae Nutu kannna.”

⁹ Bae Iesus ke role kerea bole roma, “Miau ka lomiau sereng ta ulongvalakalange bangapaga rae Nutu kannna ta baina miau ngaka lolakurumea sisiukamiau memena baingareame. ¹⁰ Iau ka role minmina kurumea, pala nae Moses ke role roma, ‘One ngo alapagpage tamang bae name.’ Ba ke role bole roma, ‘Ngeke sapune agau e rolesolali ka tamana o naname.’ ¹¹ Ava miau kaka rorole roma, ngaroma agau nge role ka tamana o

naname roma, ‘Oru ra kanau ra miao ka bai ta ravunge kalaungapaga ki ka ri ra tunga re nga tungnga rea te Nutu mana,’¹² na i nga manenasa kalaunge tamana o naname ka oru nginngina.¹³ Minmina na miao kaka balvali ka gimiaume ta bangapaga rae Nutu kanna ka loangakurume ngamiaungana ka bainga ra miao ka ravu rea nga sisiukamiau memena. Ba kaka kumkuma ka kumangng matana nginngina raumana.”

¹⁴ Ngarume nae Iesus ke kiue maluame muni, na ke role kerea roma, “Ngaka longo nasai nga baina nga lomiamatana masi.¹⁵ Otte e momo ngapotu nga agau te ke sane totorong ta pangamukune agau laeala nge Nutu raguna ine nge loalu ta siana. Ke sa. Oru reke lelemalaglaga nga agau te kaona, oru nginngina keke pamukunkune nge Nutu raguna.¹⁶ [Ngaroma agau te nga omona ta longa, na i nge longe pangamologa laekia.]*”

¹⁷ Ka inae Iesus ka'le maluame tapu ba ke lu lakallo ta bale, na barangalele ra kanna keke ballage ta pangateningkala laeala e ta oru e pamukune agau.¹⁸ Na i ke ballaga rea roma, “Ba miao bole, ka sana lomiamatana ae? Oru e momo ngapotu nga agau te ave lu lakallo ta siana sane totorong ta pangamukune agau laeala nge Nutu raguna.¹⁹ Iau ka role minmina kurumea, ollaeala ke sane lulu lakallo ta lona. Ke sa. Ke lulu lakallo ta siana, na ngarume na ke lelemalaglaga ta malle a gusali.” (Minmina nae Iesus ke role roma, kaningme kinung keke “lelle” nge Nutu raguna.)

* **7:16:** Pangamologa e momo nga Mak 7:16 ke momo nga lau palume mana ra ri ke pa rea pala.

²⁰ Ba i ke rorole kerea roma, “Oru reke lele-malaglaga nga agau te, oru nginngina keke pamukunkune nge Nutu raguna. ²¹ Iau ka role minmina kurumea, lovaingana reke sosoali raumana keke mommolu nga ragau loreame ava keke lele-malaglaga basema: bainga re nga kenong kala nga rapanung o ravale kalaoka, ba bainga re nga golong, ba bainga re nga samungpununge ragau, ba bainga re nga kenong kala nga agau a sana i a agau laeala napengana o natale, ²² ba bainga re nga kelangalele, ba bainga re nga bainga-soalinge ragau pattoto, ba bainga re nga goanga, ba bainga re nga matengraumanange rapanung o ravale mirareame, ba bainga re nga busing, ba bainga re nga rolengsoali ka ragau pattoto, ba ragau baingarea re nga kiningpataenge ri muni giareame, ba bainga matantana ra sana purea. ²³ Oru nginngina kinung keke momolu ngallo nga agau lona ava keke lelemaalaglaga ba keke pamukunkune agau laeala nge Nutu raguna.”

Avale E Ngae Ponisia Ka Lonapatokona Te Iesus

²⁴ Nae Iesus ke ka'e inaeala, na ke loa ta ina reke momo kokoro ta maga kunna e bollau ae Taia. Ba ke ine taolu ta bale te, na i ke sane matea agau te ta lonamatanangana roma, i e momo. Ava ke sane totorong ta talunge ollaeala kurumea, ragau kinung ka loreamatana kia tapu. ²⁵ Ava avale te ke longe ine momo. Ka i a avale ora kannu e soali lupage tuna piau e sina. Minmina na avale laeala ke loa te Iesus bolvole, na ke pupisigi kokoro ta kaena puna. ²⁶ Na avale laeala ka sana i a Iura

te. Ke sa. Ka i a agau ora naname toapisigia ngae Siria Ponisia. Ba i ke tanikalkale Iesus ta i taongamalagange kannu laeala e soali nga tuna piau.

²⁷ Avae Iesus ke role kia roma, “Goe rae bale tamana ngeke ravu karea kaning pala, ta ke sane pe ta ravunge beret ae bale tamana goe rae i na tamaling ki ta gauneme.”

²⁸ Na avale laeala ke ale Iesus pangamologan-gana roma, “Ka kaomanna Avolau, ava gauneme bole keke kaninnia kaning mamauna rae goe nginngina nga pala siana.”

²⁹ Nae Iesus ke role kia roma, “Ko ala iau masi. Minmina na ngo loa. Kannu laeala e soali ke kapatali tapu nge tung piau.”

³⁰ Na avale laeala ke galiu ta bale ae i, na ke kele goe ae i ine kenkeno nga nia. Ba kannu laeala e soali ke ka tapu.

Iesus Ke Papea Agau Ora Longaname Ke Rutu Ba Kaona Ke Sane Pamolloga

³¹ Nae Iesus ke ka'e inaeala e momo kokoro tae Taia, na ke taopale maga kunna e bollau ae Sairon ba ke sopisigi ta Sivoli Ae Galili ta ine ngae Rekapolis. ³² Na ragau palu keke atu ka agau te te Iesus. Ka i a agau ora longaname ke rutu ba kaona ke sane pamolloga masi. Na keke tanikale Iesus ta i ulongpainge kamana nga agau laeala ta pangapenge.

³³ Minmina nae Iesus ke rave agau laeala, na ri pana lua keke ka'e ragau ta ri momong mana me ri. Nae Iesus ke kalalue kamana ririname ta agau laeala longaname. Ba ka ine ripi nga kamana ririna te tapu, na i ke kali ka agau laeala

tengtengkia. ³⁴ Nae Iesus ke kelapatae ta tava ba ke unale matuena, na ke role ka agau laeala longaname ba kaona ka i muni kalingngana roma, “Epata!” a mirana roma, “Ngaka pulapatali!” ³⁵ Na agau laeala longaname keke pulapatali ba oru e rutukale tengtengkia pala ke rongo, na i ke paturu ta pangamologa masi.

³⁶ Nae Iesus ke role gingging ka ragau ta ri nga manereasa turunge ollaeala ta agau te. Ava nga ine nge role gingging ta ri nga manereasa turunge kumangngana, na ri keke turupotpota raumana muni. ³⁷ Ba keke kallo raumana na keke rorole roma, “I ke kumamasi ka orume kinung. Ba bole, i ke bavai ka ragau ra longareame ke rutu ta ri longa, ba ragau ra kaoreame ke sane ke pamolloga ta ri pangamologa.”

8

Iesus Ke Pakania Ragau Ka Ri 4000

¹ Ka kae nginngina na ragau papatu keke katukala muni te Iesus, ba ragau nginngina ka sana karea kaning. Minmina nae Iesus ke kiue barangalele ra kanna te i, na ke role kerea roma, ² “Iau ka lauvavai raumana ta ra kokorai kurumea, ri keke momo kala nge iau ka kaeme ka ri mologi tapu ba ka sana karea kaning. ³ Ba ngaroma iau nga ba rea ta ri kangagaliu ta maga nge ri ka mateng kareangana, na likisa ngareangana nge bai kerea ta ri pupunga ineke tatao nga pamau. Ba palu nge ri keke pa nga ine nge ngatauga raumana.”

⁴ Na barangalele rae Iesus kanna keke ale roma, “Ita kaka momo nga malle a sana kaning ngia ba

ragau kokorai ka ri papatu raumana, minmina na agau te ke la ravunge beret ngaetai nga baina ri kinung ngeke kani?”

⁵ Nae Iesus ke ballage barangalele ra kanna roma, “Ka kamiau beret pia rikorong?”

Na keke ale roma, “Ka ri lima ba lua.”

⁶ Ka binae Iesus ke role ka malua ta ri tarang ngape nga mogalo. Na i ke rave beret nginngina ka ri lima ba lua, ba ka ine kalapage Nutu tapu, na i ke regipala rea ba ke tungu rea ta barangalele ra kanna ta ri tavoanga ki nga ragau. Na keke tungu rea ta ragau karolu. ⁷ Ba ri ka karea ka lea tutuna reke sisina bole. Minmina na ka inae Iesus kalapage Nutu tapu, na i ke role ka barangalele ra kanna ta ri tavoanga ka lea nginngina ta ragau bole. ⁸ Na ragau kinung keke kani ba keke rongo ka loreanganame ka kaning laeala. Na barangalele rae Iesus kanna keke ravukinunge kaning kaloname reke kanilele rea, ba keke paponue gurata reke bollalau ka ri lima ba lua ki. ⁹ Ba ragau reke momo ka kae laeala ka ri basema 4,000. Ba ka inae Iesus ba rea eke loa tapu, ¹⁰ na ka pannasa mana, na i kala nga barangalele ra kanna keke taepatae nga manang te, na keke loa ta ine ngae Ralmanuta.

¹¹ Nae Parisiome keke atu te Iesus, na keke paturu ta palingtete ka pangamologa kala nge i. Ba keke bai ta avange. Minmina na keke ballage ta i kumangng ka killa te e bollau ta pangakosining roma, i ke pa nge Nutu. ¹² Ava i ke unale matuena ngallo nge i kurumea kelangana ka loreakalasa ngareangana, na ke role kerea roma, “Ke meimia na miau raka momo sonrau

kaka balaglaga ta kelange killa e bollau? Iau nga role kamiau ka kaomannmannangana roma, iau ka sana la pangakosining ka killa te e bollau te miau raka momo sonrau.” ¹³ Na i ke ka rea ba ke taepatae nga manang muni, na ke loa ta me a sivoli bavana tetoto.

Isi Orae Parisiome Bae Eroto

¹⁴ Na barangalele rae Iesus kanna ka loreapogo ta loanga ka beret kurumea rea nga manang. Ka karea ka beret kena mana. ¹⁵ Bae Iesus ke rorole kerea gingging roma, “Ngaka ella miau masi ta isi orae Parisiome bae Eroto.”

¹⁶ Minmina na barangalele ra kanna keke palibalaglaga rea roma, “Ke meimia na ke role kita ta ita ngaka ella ita masi ta isi orae Parisiome bae Eroto? Ke loakurumea ina sana kara beret nanguni.”

¹⁷ Avae Iesus ka lonamatana ineke palibalaglaga rea minmina, ka baina i ke role kerea roma, “Ke meimia aka palirorole kamiau ina sana kamiau beret? Ka sana lomiamatana tale ba ka sana lomiauapatokona tale ae? ¹⁸ Ka matamiau kanname, ava ka sana ka kelkela ae? Ka longamiaume, ava ka sana ka longlongo ae? Ba ka lomiauapogo ae? ¹⁹ Ka ina iau regipale beret nginngina ka ri lima ba ka tavoa ki ta pana 5000, na miau kaka paponue gurata pia ka kaning kaloname?”

Na keke ale roma, “Tangulelu ba lua.”

²⁰ “Ba ka ina iau regipale beret nginngina ka ri lima ba lua ba ka tavoa ki ta pana 4000, na miau kaka paponue gurata reke bollalau pia ka kaning kaloname?”

Na keke ale roma, “Lima ba lua.”

21 Na i ke ballaga rea roma, “Ka sana lomiau-matana tale ae?”

Iesus Ke Papea Agau A Matana Kanname Ke Su Ngae Betsaira

22 Na keke loa eke lele ngae Betsaira. Na ragau palu keke atu ka agau a matana kanname ke su ba keke tanikale Iesus ta i kaling kia. 23 Minmina nae Iesus ke kapita ka matasu laeala kamana, na ke loa kia lagapotu nga maga. Ba ka ine ripi nga matana kanname tapu, na i ke ulopaia kamaname nge i ba ke ballage roma, “Ko keke otte, o ke sa?”

24 Na agau laeala ke kelapatae, na ke role roma, “Ka keke ragau palu. Ka kelangarea ma bega reke tatao.”

25 Nae Iesus ke ulopaia kamaname nga agau laeala matana kanname muni, na matana kanname keke pepe muni. Ba i ke paturu ta kelange orume kinung masi. 26 Nae Iesus ke ba'e ta bale ae i ka rolengana kia roma, “Sano ngo loalu ta maga.”

Pita Ke Turunana Roma, Iesus Ka I Ae Karais

27 Nae Iesus kala barangalele ra kanna keke tatao eke lola ta maga reke momo nga ine ngae Sisaria Pilipai. Ba ka ineke tatao, na i ke ballaga rea roma, “Ragau keke rorole roma, ka iau a tai?”

28 Na ri keke ale roma, “Palu keke rorole roma, Ion E Nga Pangamagoe ame mate ave mauli muni. Ba pattoto keke rorole romae, Ilaia. Ba palu muni keke rorole roma, agau te e toe Nutu kaona ore mate pala ave mauli muni.”

29 Nae Iesus ke ballaga rea bole roma, “Ava miau kakorong, kaka role roma, iau a tai?”

Nae Pita ke ale roma, “Ka one ae Karais amae Nutu patokala pala ta i bange.”

30 Nae Iesus ke parototokala rea ta ri manereasa turunge ta agau te.

Jesus Ke Ture Ine La Mateng

31 Na i ke paturu ta pangalomanange barangalele ra kanna roma, i ae Agau Tuna ke la kaningmainge miralali papatu. Ba ke turu te ri inae Iurame ravollalaukerea memena, ba re kapunu nga pirisme, ba ra pangalomanakana nga bangapagame keke la tangunglelenge. Na keke la samungpununge. Ava ka kae a mologi ngarume nga matengana, na i ke la sigingpaga nga mateng. 32 Ba i ke turupotpote oru nginngina nga karakaranga. Nae Pita ke rave Iesus balakala ba ke paturu ta mologang kia.

33 Ava ka inae Iesus kampiliu ba ke keke barangalele ra kanna, nae i ke sanggipite Pita roma, “Satan, lo ngo loa lagarume ta gigu! One ko sano matea oru rae Nutu mate rea. Ke sa. Ko matea oru ra ragau ke mate rea.”

34 Nae Iesus ke kiue malua kala nga barangalele ra kanna ta ri atung te i, na ke role kerea roma, “Ngaroma agau te nge bai ta atung kurume iau, na i nge bali ka gina ta i muni lonamatenganame ba nge rave maiskovu ae i. Na nge tataokurume iau. 35 Iau ka role minmina kurumea, agau e bai ta ravunglelenge i muni maulingngana ke la pangasanrea kia. Ava agau e pasanrea ka i muni maulingngana kurumea taongakurumengana kau ba pangamologa e pe e te iau, agau

laeala ke la ravunglelenge maulingngana. ³⁶ Iau ka role minmina kurumea, agau ke la ravunge taru, ngaroma i nge rave orume kinung reke pepe nga mogalo laekia e ngape sonrau, ava ngarume na i muni maulingngana nge sanrea? ³⁷ O agau nge totorong ta tungnge taru ta ravung galiunge i muni maulingngana ngaroma i nge sanrea tapu? ³⁸ Iau ka role minmina kurumea, agau a balenglenea ta turungpotange lopatokona ae i te iau ba ta pangamologa ra kanau nga momongana ngaliua nga ragau reke momo sonrau onreke kesipitpita iau beke kumkuma ka bainga reke sosoali, Agau Tuna ka la balenglenea ta agau laeala ngarume nga ine nge atu ngallo nga Tamana ba anggelo reke tupu lamarea e toakala.”

9

¹ Bae Iesus ke role kerea roma, “Iau nga role kamiau ka kaomannmannangana roma, palu nge miau raka meisinsi ikia ke sane ke la mateng ta nge lele nga ina ri ke la kelange Nutu kelangpatalingana atungana ka gingginga e bollau raumana.”

Iesus Mirana Ka Kelangana Toto

² Ngarume, ka ina kaeme ka ri lima ba kena ke rongo tapu, nae Iesus ke rave Pita, bae Iems, bae Ion kala nge i, na ri kasikerea keke loapatae nga kapangng te e gavili. Nae Iesus mirana ka kelangana toto nga ragureame. ³ Ba lungapaga rae i ka lamarea raumana ba keke kavauvaunga raumana. Ba ka sana agau te nga mogalo laekia e ngape totorong ta mumunge lungapaga te ta i nge kavauvaunga minmina. ⁴ Nae Ilaia kala

nge Moses keke lele nga ragureame, ba keke pamolloga kala nge Iesus.

⁵ Nae Pita ke role kae Iesus roma, “Rabai, ke pe ta mangng momong nakai. Mangng ka la pangamaisinge balvaleme ka ri mologi nga baina nga ningi te, bae Moses nga nena te, bae Ilaia nga nena te bole.” ⁶ (Pita ke role minmina kurumea, ri keke matau raumana. Minmina na i ka sana lonamatana roma, i nge pamologa mina ngaetai.)

⁷ Na mumukua te ke lele ba ke gasipita rea. Na kaling te ke lelemalaga nga mumukua laeala ba ke role roma, “Aekolong ka i ae Tugu a iau materaumane. Miau ngaka longo te i!”

⁸ Na bolvole mana, na keke kela kalaoveka ba ke sane ke keke agau te kala nge ri muni, avae Iesus kasikena.

⁹ Ba ka ineke soinsigi nga kapangng, nae Iesus ke role kerea gingging ta ri nga manereasa turunge ollaeala a ri ke keke ta agau te ta nge lele nga inae Agau Tuna nge sigipaga tapu nga mateng. ¹⁰ Na ri keke malopite ollaeala mana nge ri, ava keke palibalaglaga rea roma, “Pangamologangana ine role roma ‘Iau ka la sigingpaga nga mateng.’ ka mirana mina ngaetai?”

¹¹ Na keke ballage Iesus roma, “Ngaroma minmina, na ke meimia na ra pangalomatanakana nga bangapagame keke rorole roma, ka i ae Nutu lonangana ta Ilaia nge atu kapunu nge Mesaia?”

¹² Nae Iesus ke ala rea roma, “Ilaia ke la atung kapunu ka kaomannmannangana, na i ke la pulinggaliunge orume kinung muni. Ba iau nga ballaga miau roma, ke meimia na keke pa'e pangamologa e te Agau Tuna pala ore role roma, I ke

la kaningmainge miralali papatu ba ragau keke la tangunglelence? ¹³ Ava iau nga role kamiau roma, Ilaia ke atu tapu, ava ragau keke kuma kia kurumea loreangana mana ka baingasoali ngareangana kia kurumea pangamologa re te i onreke pa rea pala nga Lau Ae Nutu Kanna.”

Jesus Ke Papea Goe A Panung Ora Kannu E Soali Lupage

¹⁴ Na ka ineke galiu ta barangalele rae Iesus kanna, na keke kele malua e bollau ineke meistaliu rea. Ba keke kele ragau palu ra pangalomanakana nga bangapagame ineke pantente kala nge ri. ¹⁵ Ba ka ina ragau nginngina ke kele Iesus, na keke kallo raumana ba keke pira ta ri serengkalange.

¹⁶ Nae Iesus ke ballage barangalele ra kanna roma, “Miau kaka pantente kala nga ra pangalomanakana nga bangapagame ta taru?”

¹⁷ Na agau te ngaliua nga malua ke ale roma, “Apangalomanakana, iau ka atu ka tugu ora kannu e soali lupage te one. Ka i a kannu e soali e rutukalkale pangamologangana. ¹⁸ Ba ka ina kannu laeala e soali nge rapite, na i nge tamali kia lagape ta mogalo. Na kaona mena e kavauvaunga nge olle, ba i nge tanagnagia nginginame, ba mirana nge totole bavakena. Ba iau ka ballage barangalele ra kaning ta ri taongamalagange kannu laeala e soali, ava ka sana karea ginginga.”

¹⁹ Nae Iesus ke role kerea roma, “Miau ra ragau raka momo sonrau, ka sana lopatokona ngallo nge miau. Iau ka la momong kala nge miau pa

pia muni? Ba ka la kalaungapaga miau pa pia? Ngaka atu ka goe laekolong nasai te iau.”

²⁰ Minmina na keke atu ka goe laeala apanung te Iesus. Ba ka ina kannu laeala e soali kelapa kae Iesus, na ka panna laeala mana, na i ke paturu ta lulungmatagange goe laeala. Na goe laeala ke pupisigi lagape ta mogalo, na ke tanta kalaoveka ba kaona mena e kavauvaunga ke olle.

²¹ Nae Iesus ke ballage goe laeala tamana roma, “Goe laekia ke momo minmina ka kae o ka pesingmatana pia?”

Na goe laeala tamana ke ale roma, “Ke paturu ine sina tale. ²² Ba kannu laeala e soali ke tantamali kia lakallo ta sia ta baingasoalinge ka kae papatu tapu. Ba ke tantamali kia lakallo ta me ka kae papatu bole. Ava ngaroma nga kanga ka gingginga ta kumangng ka otte, na nga longnanna mangng ba ngo kalau mangng.”

²³ Nae Iesus ke role kia roma, “Ko meimia na one ko role roma, ‘Ngaroma nga kanga ka gingginga’? Nutu ka kana ka gingginga ta kumangng ka orume kinung ta agau a lonapatokona te i.”

²⁴ Na ka pannasa mana, na goe laeala apanung tamana ke role kaligi roma, “Iau ka laupatokona. Ngo kalau iau ta ulongpisiginge laukalasangana!”

²⁵ Ba ka inae Iesus kele ina malua ke katukalkala bolvole, na i ke sanggipite kannu laeala e soali ka rolengana kia roma, “One a kannu e soali o bavai ka ragau ta ri manereasa longa ba pangamologa, ka role kone gingging ta ngo lelemalagapatalia goe laekolong. Ba sano ngo lusia ka kae te muni.”

²⁶ Na ka ina kannu laeala e soali reli kaligi ba ke lulumatage goe laeala gingging raumana, na i ke lelemalagapatalia. Na goe laeala apanung ka kelangana ma agau e mate. Minmina na ragau papatu reke kele ollaeala keke role roma, “I ke mate tapu.” ²⁷ Avae Iesus ke kampite goe laeala kamana, na ke pamaisia. Na goe laeala apanung ke maisi.

²⁸ Ngarume, ka inae Iesus lu lakallo ta bale tapu, na barangalele ra kanna keke loa te i ine momo mana me i, na keke ballage roma, “Ke meimia na mangng ka sana kamangng gingginga ta taongamalagange kannu laeala e soali?”

²⁹ Na i ke ala rea roma, “Ka pamau kena mana ta taongamalagange kannu matana laeala e soali. Agau nge kava te Nutu * nae Nutu nge taomalage.”

³⁰ Nae Iesus kala nga barangalele ra kanna keke ka'e inaeala, na keke taopalpale Galili. Bae Iesus ka sana omona ta agau te nga lonamatana roma, keke momo aetai. ³¹ Ka sana omona ta agau nga lonamatana roma keke momo aetai kurumea, i ke palomatantane barangalele ra kanna roma, “Ngarume, na agau te ke la ulonge Agau Tuna nga reke bai ta baingasoalinge kamareame, na keke la samungpununge. Ava nga kae a mologi ngarume nga matengana, na i ke la sigingpaga.”

³² Ava barangalele ra kanna ka sana loreamatana ka pangamologangana laeala mirana. Ba keke matautau ta ri balinglagapitange.

* **9:29:** Lau palu ra ri ke pa rea pala keke ule pangamologa palu muni nga inaekia onreke role roma, “ba nge kuriri ta kaning”.

Tai Ka I E Kapunu

³³ Nae Iesus kala nga barangalele ra kanna keke lele ngae Kaperneam. Ba ka ine momo nga bale, na i ke ballaga rea roma, “Miau kaka pantente ta taru ina ita ka tatao nga pamau?” ³⁴ Ava ri keke rulu mana kurumea, ka ineke tatao na keke pantente ta tai e nge ri ka i e kapunu.

³⁵ Minmina nae Iesus ke tara, na ke kiue Pana Tangulelu Ba Lua te i ba ke role kerea roma, “Ngaroma te e nge miau nge matea ta i e kapunu, na nga i e ngarume bavakena ba nga i a aku-mangngatulu ae miau kinung.”

³⁶ Na i ke rave goe apanung ore sina, na ke pamaisia ngamuga nge ri. Na i ke laupite goe laeala te i ba ke role kerea roma, ³⁷ “Agau a lonangatakale agau a sana giana basema goe tulaekia e sina a lonapatokona ta giau ka lonangatakala iau. Ba agau a lonangatakala iau ka sana lonangatakala iau mana. Ke sa. I ka lonangatakale Nutu e ba iau bole.”

Agau E Sane Sanangkalkala Ita Ke Kalaulau Ita

³⁸ Nae Ion ke role kae Iesus roma, “Apan-galomatanakana, mangng ka kele agau te ore taomalaglaga kannu reke sosoali ka gianga, ava i ke sane tatao kala nge mangng kurume one. Minmina na mangng ka role kia ta i nga manenasa kumangng ka ollaeala.”

³⁹ Avae Iesus ke role kerea roma, “Manemi-ausa bongakalange kurumea, agau e kuma ka kumangng e bollau raumana ka giau ke sane totorong ta i kamongpiliu bolvole ba bainga ka pangamologa e soali te iau. ⁴⁰ Iau ka role

minmina kurumea, agau e sane sanangkalkala ita ke kalaulau ita. ⁴¹ Ba iau nga role kamiau ka kaomannmannangana roma, ngaroma agau te nge tunge me isunte mana ta miau inunge kurumea ka miau ra ragau rae Karais kannna, na agau laeala ke la ravunge alanga ae i e pe.”

Agau E Taoamuga Ka Agau Tetoto Ta I Kumangng Ka Bainga E Soali Nge Nutu Raguna

⁴² Bae Iesus ke role kerea bole roma, “Ngaroma agau te nge taoamuga ka goe te nga goe kokorai reke sisina ra loreapatokona te iau ta i kumangng ka bainga e soali nge Nutu raguna. Na agau laeala kana alang e soali ke la bolinglaunga raumana nga alang orae agau a ri ke konapita ka lollo taneke tatamugmuge uit kannna kia nga ganna, na keke tamalilu kia lakallo ta pelau lona ta i mateng. ⁴³ Ba ngaroma kamang nge utu one ta kumangng ka bainga e soali nge Nutu raguna, na ngo sa'vatote. Ke pe ta one loangalu ta mauling e momo passavele ka kamang kena. Ava ke soali raumana ngaroma nga kamangme ka ri lua ava te nge utu one ta kumangng ka bainga e soali, na mirang iname karolu ngeke loalu lakallo ta malle a sia e pamiralali passavele. [⁴⁴ Nga malle laeala a seme ke sane ke matmate ba sia e pamiralalalia ragau ke sane rongrongo.] ⁴⁵ Ba ngaroma kaeng nge utu one ta kumangng ka bainga e soali nge Nutu raguna, na ngo sa'vatote. Ke pe ta one loangalu ta mauling e momo passavele ka kaeng kena. Ava ke soali raumana ngaroma nga kaengme ka ri lua ava te nge utu one ta kumangng ka bainga e soali, na ngeke tamalilu

ka mirang iname karolu lakallo ta malle a sia e pamiralali passavele. [⁴⁶ Nga malle laeala a seme ke sane ke matmate ba sia e pamiralalalia ragau ke sane rongrongo.] ⁴⁷ Ba ngaroma matang kanna nge utu one ta kumangng ka bainga e soali nge Nutu raguna, na ngo tamali kia balakala. Ke pe ta one loangalu ta Nutu kelangpatalingana ka matang kanna kena. Ava ke soali raumana ngaroma nga matang kanname ka ri lua ava te nge utu one ta kumangng ka bainga e soali, na ngeke tamalilu ka mirang iname karolu lakallo ta malle a sia e pamiralali passavele.

⁴⁸ “Nga malle laeala a seme ke sane ke matmate ba sia e pamiralalalia ragau ke sane rongrongo.”†

⁴⁹ Nutu ke la ulonge sia nga ragau kinung base ina agau te nge ule poae nga kaning.

⁵⁰ “Poe ka ore pe, ava ngaroma mannmannangana nge rongo, na ka la mannmannangana muni mina ngaetai? Miau nga tongamiau kena ma poae e pamannmannapa'e kaning, na ngaka palimomomasi kamiau.”

10

Bainga E Nga Sa'vangatotonge Palingravung Rea

¹ Nae Iesus ke sigipaga ba ke ka'e inaeala, na ke loa ta Me Ae Ioran bavana tetoto nga ine ngae Iurea. Ba ragau papatu keke katukala muni te

† **9:48:** Pangamologa reke momo nga Mak 9:44 ba 46 ka tongarea kena mana ma pangamologa reke momo nga 9:48, ba lau palu onreke pa rea pala keke ule pangamologa nginngina nga 9:48 mana.

i. Minmina na i ke palomatantana rea kurumea baingana ka kae re pala.

² Nae Parisio palu keke atu te i ba keke bai ta avange. Minmina na keke ballage roma, “Bangapagame keke ngatakale agau te ta i pelenge napengana, o ke sa?”

³ Nae Iesus ke ala rea roma, “Moses ke tunge pangamologa a taru te miau?”

⁴ Nae Parisio ngingina keke role kia roma, “Moses ke ngatakale agau ta i tungnge lau e ture palingravung rea rongana te napengana, na nge ba'e na nge lao.”

⁵ Avae Iesus ke role kerea roma, “Ka miau ra longasakana raumana, minmina nae Moses ke pa'e bangapaga laeala. ⁶ Ava kapunu manngana ka inae Nutu koipage orume kinung, na 'i ke kuma ka agau apanung ba navale'. ⁷ 'Kurumea ollaeala mana, na apanung nge ka'e tamana bae naname, na i nge pagiu kala nge napengana, ⁸ na ri pana lua ka la ri ra mira kena mana'. Minmina na ri pana lua ka sana ri pana lua muni. Ke sa. Ka ri ra mira kena mana. ⁹ Minmina na agau te sane nge sa'vatote oru ae Nutu pagaotue.”

¹⁰ Ba ka ineke loalu ta bale muni, na barangalele rae Iesus kannna keke ballagapite ta pangamologa laeala mirana. ¹¹ Na i ke ala rea roma, “Agau e pelea napengana ave kamapitakama ka avale tetoto ke kumkuma ka bainga e nga kenong kala nga avale a sana i a napengana. ¹² Ba ngaroma avale laeala nge pelea natale ba nge kamapitakama ka apanung tetoto, na i ke kumkuma ka bainga e nga kenong kala nga apanung a sana i a natale.”

Iesus Bae Goe Reke Sisina

¹³ Na ragau keke tatu ka ragoeme te Iesus ta baina i nge ulopaia kamaname nge ri ba nge kava te Nutu te ri. Na barangalele rae Iesus kanna keke role ka ragau nginngina reke tatu ka ragoeme te Iesus ta ri nga manereasa kumangng ka ollaeala. ¹⁴ Ava ka inae Iesus keke oraeala, na ka sana lonape ka barangalele ra kanna ba ke role kerea roma, “Ka ule ragoeme ngeke atu te iau, ba manemiausa bongakala rea. Ta Nutu kelangpatalingana ka orae ragau reke ulopisigi rea muni ma goe kokorai. ¹⁵ Iau nga role kamiau ka kaomannmannangana roma, ngaroma agau te sane nge ngatakale Nutu kelangpatalingana ma goe te, na agau laeala ke sane la lunga lakallo ngia bavakena.” ¹⁶ Nae Iesus ke laupite goe nginngina te i, na ke ulopaia kamaname nge ri ba ke ballage Nutu te i kavingtulu rea.

Tulai A I A Kilipukana

¹⁷ Ka inae Iesus pature taongana muni e lola, na agau te ke pira te i ba ke parovanu ngamuga nge i. Na ke ballage roma, “Apangalomanakana e pe, iau nga meimia ka baingau ta ravunge mauling e momo passavele?”

¹⁸ Nae Iesus ke role kia roma, “Ko meimia o pato iau roma, iau a pe? Ka sana agau te pe, avae Nutu kasikena mana. ¹⁹ One ka longomatana ka bangapagame. Keke role roma: ‘One ko sano ngo sapune agau te, ba ko sano ngo keno kala nga avale a sana i a ningpengana, ba ko sano ngo golo, ba ko sano ngo turu goang, ba one sano ngo

goa'e agau te ta ravunge oru ra kanna, ba one ngo alapagpage tamang bae name.' ”

²⁰ Na agau laeala ke ale Iesus roma, “Apangalomanakana, iau ka tataokurumea bangapaga kokorong kinung ka ina sina ta ke lele ikia e sonrau.”

²¹ Nae Iesus ke kela te i ka matengraumanangana kia, na ke role kia roma, “Ke pe, ava one ko moro ta oru kena tale. Ngo loa na ngo ba ka oru rae one kinung nga baina one ngo rave lollokanna ki. Na ngo tunge lollokanna nginngina ta ra sillolo. Na one ka la kanga ka oru reke pepe re nga Nutu mallena nga tava. Na ngo atukurume iau.”

²² Ava ka ina agau laeala longge pangamologa nginngina, na raguna ke so. Na i ke ka'e Iesus e loa ka lonataningana ta ka i a akilipukana raumana.

²³ Nae Iesus ke kela ta barangalele ra kanna ba ke role kerea roma, “Ra kilipukana ka baingarea lilli raumana ta ri lunga lakallo ta Nutu kelangpatalingana!”

²⁴ Na ka ina barangalele ra kanna ke longge Iesus pangamologangana nginngina, na ri keke magio raumana. Avae Iesus ke role kerea muni roma, “Goe rae iau, agau ka baingana lilli raumana ta lunga lakallo ta Nutu kelangpatalingana. ²⁵ Posi a kamele te lungana nga bulongpita ore nga sainga masina ke ate raumana nga agau a kilipukana te lungana nga Nutu kelangpatalingana.”

²⁶ Na barangalele ra kanna keke magio raumana muni ba keke ballage roma, “Ngaroma

minmina, nae Nutu ke la ravungleleng tai man-nangana?”

²⁷ Nae Iesus ke kela te ri ba ke role kerea roma, “Ragau ka sana likirea ta kumangng ka oraeala bavakena, avae Nutu ke sa. Ta i ka kana ka gingginga ta kumangng ka orume kinung.”

²⁸ Nae Pita ke role kia roma, “Mangng ka ka'e orume kinung ta loangakurume one.”

²⁹ Nae Iesus ke ale roma, “Tau nga role kamiau ka kaomannmannangana roma, agau e ka'e bale ae i, o tataokia memena, o teiteikia memena, o liuna piau memena, o naname, o tamana, o goe rae i, o ura rae i ta loangakurume iau ba pangamologa e pe e te iau, ³⁰ ke la ravunge kana oru papatu ngailu muni nga oru nginngina ka kae kokorai re sonrau. Ke la ravunge baleme, ba tataome, ba teiteime, ba liupiaume, ba nameme, ba goeme, ba urame kala nga ragau pangamiralali ngareangana kia. Ba i ke la ravunge maulling e momo passavele ngarume bole. ³¹ Ava ragau papatu ra ri re kapunu sonrau, ka la ngarume na ri re ngarume. Ba ragau papatu re ngarume sonrau, ka la ngarume na ri re kapunu.”

Iesus Ke Pamologa Muni Ta Matengana Ngarume

³² Nae Iesus kala nga barangalele ra kanna keke tatao nga pamau patae tae Ierusalem, bae Iesus ke tatao ngamuga nge ri. Ba barangalele ra kanna keke kallo raumana, ba ragau pattoto reke tataokurume rea keke matautau. Nae Iesus ke rave Pana Tangulelu Ba Lua balakala muni. Na i ke paturu ta turung pakerea ka oru reke la leleng nge i ngarume ³³ ka rolengana kerea roma, “Ita

kaka la loangapatae tae Ierusalem, na agau te ke la pulinge Agau Tuna ta re kapunu nga pirisme ba ra pangalomanakana nga bangapagame kamareame. Na ri keke la kalingnanange, ba keke la roleng ta i nge mate. Na keke la pulinge ta ragau ra sana ri ra Iura kamareame. ³⁴ Na ragau nginngina ra sana ri ra Iura keke la rolengpagalising kia, ba utungtaonge, ba sapinge, ba samungpununge. Ava nga kae a mologi ngarume nga matengana, na i ke la sigingpaga nga mateng.”

Iems Bae Ion Keke Matea Ta Ri Nga Ri Re Kapunu

³⁵ Nae Iems riluae Ion onra ri ra goe lua ra panung rae Sepeti keke loa te Iesus, na keke role kia roma, “Apangalomanakana, omea ka matea ta one ngo kuma ka taru a omea la balinglaga one te.”

³⁶ Nae Iesus ke ballage ri pana lua roma, “Onemea kaka matea ta iau kumangng ka taru te miau?”

³⁷ Na keke ale roma, “Omea ka matea ta one ngatangng ta mangng tarang kala nge one nga malleng e nga kelangpatali ngarume. Te nge tara nga bavang e pe ba te nge tara nga bavang a laeva.”

³⁸ Avae Iesus ke role kerea roma, “Onemea ka sana lomiamatana ka taru a miau ka balaglaga iau te. Kaka totorong ta inung nga gato a iau la inung ngia ae? O kaka totorong ta ravunge pangamagoe a iau la ravunge ae?”

³⁹ Na ri pana lua keke ale roma, “Mangng ka totorong.”

Nae Iesus ke role kerea roma, “Onemea kaka la inung nga gato a iau la inung ngia. Ba kaka la ravunge pangamagoe a iau la ravunge. ⁴⁰ Ava ka sana kumangng a kanau ta roleng ta miau tarang nga bavau e pe ba nga bavau a laeva. Tamau ke kalitupe malle nginngina ta ragau ra i mate rea ta ri momong ngi.”

⁴¹ Na ka ina barangalele pattoto rae Iesus kanna ka ri tangulelu ke longe ollaeala, na ri ka sana loreape kae Iems bae Ion. ⁴² Nae Iesus ke kiue ri kinung te i, na ke role kerea roma, “Miau ka lomiamatana roma, ragau ra ra sana ri ra Iura ke pato rea ka kelangpatali rae ri keke umma ta bongatalala rea kalaoka ka kaoreaginapitangana kerea. Ba ravollalaukerea memena keke umma ta barangalele rea ka ginggingngarea. ⁴³ Ava miau sana ngaka bai minmina. Ke sa. Agau e bai ta lelung i a avolau ngaliua nge miau nga i a akumangngatulu ae miau. ⁴⁴ Ba agau e bai ta i e kapunu ngaliua nge miau nge momo ma i a agau te a miau kinung ka baralellea ta i kumangng ka kumangng a kanmiau mana. ⁴⁵ Iau ka role minmina kurumea, ollaeala ka tongana kena mana ma inae Agau Tuna sane atu ta baina ragau ngeke kalaue. Ke sane atu ta agau te kumangng ka kumangnga te te i. Ke sa. I ke atu ta kalaunge ragau, ba ta i tungnge maulingngana ta kolinglelenge ragau papatu nga pulangkala e nga kumangng ka bainga reke sosoali nge Nutu raguna.”

Iesus Ke Papea Baratimeus Ora Matana Kan-name Ke Su

⁴⁶ Nae Iesus kala nga barangalele ra kanna keke lele nga maga kunna e bollau ae Ieriko. Ba ngarume, ka ineke lelemalaglaga nga maga kunna laeala kala nga ragau papatu, na agau te akangalungakana lollokanna a giana nge Bara-timeus a i a Timeus tuna ke tattara nga pamau bavana. ⁴⁷ Ba ka ine longe roma, Iesus e ngae Nasaret ke la kavesinglelea, na i ke paturu ta kiunga kaligi roma, “Iesus! One ae Revit Sivuna! Nga longnanna iau!”

⁴⁸ Na ragau papatu keke mologa kia ba keke role kia ta i rlung. Ava i ke kikiu kaligi rau-mana muni roma, “One ae Revit Sivuna! Nga longnanna iau!”

⁴⁹ Nae Iesus ke maisi ba ke role ka ragau roma, “Ka kiue nasong.”

Minmina na keke kiue matasu laeala ka rolen-garea kia roma, “Nga longsereng bo sigipaga! I ke kiu one ta loanga te i!” ⁵⁰ Na matasu laeala ke tamalipatali ka lungapaga ae i e ngapotu ba ke tugutaopatae, na ke atu te Iesus.

⁵¹ Nae Iesus ke ballage roma, “Ko bai ta iau maingamia kone?”

Na matasu laeala ke role kia roma, “Rabai, iau ka bai ta kelanga muni!”

⁵² Nae Iesus ke role kia roma, “Longo loa. Lopa-tokona ae one te iau ke pape one.” Ba ka pannasa mana na, matana kanname keke pepe, na i ke paturu ta loangakurumea Iesus nga pamau.

11

*Ragau Serengakala Ngareangana Inae Iesus Lu
Tae Ierusalem*

¹ Na ka inae Iesus kala nga barangalele ra kanna ke lele kokoro tae Ierusalem, ba keke lele ngae Betage bae Betani onra ri ra maga kunna lua reke momo kokoro tae Kapoponga Nga Bega Ra Oliv, nae Iesus ke ba'e barangalele lua ra kanna ² ka potongana kerea roma, “Onemea ngaka loa ta maga kunna laeala e ngamuga nge onemea. Ba nga ina miau nga taolu ngia, na ka panna laeala mana, na kaka la kalingpa ka ronki te a lumangngapau ora agau te sane tarapai kia tale. Ngaka luve, na ngaka atu kia nasai te iau. ³ Ba ngaroma agau te nge role kamiau roma, ‘Kaka meimia aka luvluve ronki laekolong?’ na miau ngaka role kia roma, ‘Avolau ka kanna ka kumangng kia, ava i ke la bangagaliue nasai bolvole.’”

⁴ Ka bainga keke loa, na keke kalipa ka ronki a lumangngapau eke samapite nga bale te kaona kokoro ta pamau. Ba ka ine luvluve, ⁵ na ragau palu reke meisinsi nga inaeala keke ballaga rea roma, “Kaka meimia aka luvluve ronki laekolong?” ⁶ Na keke ala rea kurumea pangamologa laeala ae Iesus role kerea kia pala, na ragau nginngina keke ngata ta ri ravunge ronki laeala. ⁷ Na keke atu ka ronki laeala a lumangngapau te Iesus. Ba ka ineke palale lungapaga nga ri re ngapotu tapu, na keke unapai rea nga ronki laeala gina. Nae Iesus ke tarapai kia. ⁸ Na ragau papatu keke unasilagi ka lungapaga rae ri re ngapotu nga pamau. Ba pattoto keke unasilagi ka bega kamana ra lalaureame onra ri ke sa'va rea nga urame. ⁹ Na ragau reke tatao ngamuga nge i, ba ne nge ngarume keke kikiu kaligi roma,

“Osana!”

“Nutu ke kavitulū raumane aekia e atu nge Nutu Avolau giana!”

¹⁰ “Nutu ke kavitulū raumane Revit a sisiukita kelangpatalingana ore tatu!”

“Osana te Nutu e momo ngailū raumana!”

¹¹ Nae Iesus ke lu tae Ierusalem, na ke loalu lakallo ta tempel. Ava kae ke barelulu. Minmina na ka ine kele orume kinung reke momo ngallo nga tempel tapu, na i ke lelemalaga ba ke loa tae Betani kala nga pana tangulelu ba lua.

Iesus Ke Taomalage Ragau Reke Bava Ka Orume Ngallo Nga Tempel

¹² Me ngangaila ka ineke kaka'e Betani, nae Iesus ka mate kana. ¹³ Na i ke kela lagatauga, na ke kele bega a pik ora lalaunama. Minmina na i ke loa ta bega laeala ta kelanga roma, bega laeala ka kanna o ke sa. Ava ka ine lele nga bega laeala, na ke sane kalipa ka kanna panu. Ke sa. Ka lalaunama mana kurumea, kae nginngina ka sana ri ra kae re nga bega ra pik ta ri piaunga.

¹⁴ Nae Iesus ke role ka bega laeala roma, “Agau te sane la kaning nge one ka kae te muni!” Ba barangalele ra kanna keke longlonge ine role minmina.

¹⁵ Ba ka ineke lele ngae Ierusalem, nae Iesus ke taolu ta ina re nga tempel na ke paturu ta taongamalagange ragau reke kolkoli beke bava ka orume ngallo nga inaeala. Ba ke bapalipisigi ka pala onrae ragau reke tungugaliliue lollokanna. Ba ke bapalipisigi ka tarang onrae ragau reke bava ka manu ra kulao. ¹⁶ Na i ke parototokale ragau kinung ta ri nga manereasa

atung ka oru reke bava ki lakallo ta ina re nga tempel. ¹⁷ Ba ke paturu ta pangalomanange ragau ka rolengana kerea roma, “Keke pa'e Nutu pangamologangana pala ore role roma:

“ ‘Keke la patonge bale ae iau

ka bale ora ragau re nga iname kinung ta ri kavang ngia’

Ava miau kaka bai kia ma i a ‘malle a rago-longkana ta ri katungkala.’ ”

¹⁸ Na ka ina re kapunu nga pirisme ba ra pangalomanakana nga bangapagame ke longe Iesus pangamologangana laeala, na ri keke paturu ta kelanga ta pamau te ta ri samungpununge ta keke matau. Keke matau kurumea, ka ina maluame ke longe Iesus pangalomananganame, na keke kallo raumana.

¹⁹ Na nga ina kae nge barelulu, nae Iesus kala nga barangalele ra kanna ngeke lelemalaglaga nga maga kunna laeala e bollau.

Bega A Pik Ke Manani

²⁰ Me ngangaila ka sinro ka ineke tatao eke lola, na keke kele bega laeala a pik amae Iesus role kia pala. Ba bega laeala ke manani paturu nga kulaname lakailu bavakena ta kunna. ²¹ Nae Pita ka lonagaliu ba ke role kae Iesus roma, “Rabai, ngo kele! Bega a pik amo rolea pangamologa e gingging te i ke manani bavakena!”

²² Nae Iesus ke ale ka rolengana kerea roma, “Nga lomiauapatokona te Nutu. ²³ Iau nga role kamiau ka kaomannmannangana roma, ngaroma agau te nge role ka kapangng laeo roma, ‘Ngo sigipaga na ngo tugutao lakallo ta pelau,’ ba i sana nga lona lualua ava nga lonapatokona

roma, pangamologa laeala a i rolea ke la lelung mannangana, nae Nutu ke la kumangng kia te i. ²⁴ Minmina na iau nga role kamiau roma, ngaroma miau nga lomiauapatokona roma, kaka ravutape taru a miau ka ballage Nutu te nga kavang ae miau te i. Na kaka la ravunge ol-laeala a miau ka ballage te. ²⁵ Ba nga ina miau ngaka meisinsi baka kavkava te Nutu ba nga lomiaugaliu ta bainga e soali a agau te kuma kia te miau. Na ngaka osurure agau laeala baingana e soali. Ngaka kuma minmina ta bainae Tamamiau e momo nga mallena nga tava nge osurure bainga re nga longasa te i ra miau ka kumkuma ki bole. [²⁶ Ava ngaroma miau sana ngaka osurunre ragau pattoto baingarea reke sosoali, nae Tamamiau e momo nga mallena nga tava sane la osungrurunge bainga re nga longasa ra miau ka kumkuma ki te i bole.]”*

Keke Ballage Iesus Ta Ginggingana Puna

²⁷ Nae Iesus kala nga barangalele ra kanna keke lele ngae Ierusalem muni. Ba ka inae Iesus taliliu nga ina re nga tempel, na re kapunu nga pirisme, ba ra pangalomanakana nga bangapagame kala nga Iurame ravollalaukerea memena palu keke loa te i. ²⁸ Na keke ballage roma, “One ko rave gingginga ta one kumangng ka oru kokorai mina ngaetai? Ba tai ke tunge gingginga laekolong te one?”

²⁹ Nae Iesus ke ala rea roma, “Iau nga ballaga miau ka balinglaga te bole. Ba ngaroma miau

* **11:26:** Lau palu ra ri ke pa rea pala ke sane ke ule pangamologa e momo nga Mak 11:26.

ngaka alamasia balinglaga a kanau, na iau bole ka la turung te miau ka tai ke tunge gingginga ta iau kumangng ka oru kokorai. ³⁰ Ion kumangngana e nga pangamagoe ka puna mina ngaetai? Ka puna nge Nutu e momo nga mallena nga tava, o ka puna nga ragau? Inta role pakau.”

³¹ Na ri keke paturu ta palingpangamologa ngaliua nge ri muni roma, “Ngaroma ita ngaka role roma, ‘Ka puna nge Nutu e momo nga mallena nga tava,’ na i nge ballaga ita roma, ‘Minmina na, ke meimia na ka sana lomiauapatokona te i?’ ³² Ava ngaroma ita ngaka role roma, ‘Ka puna nga ragau, na’ ...” (Na ravollalau nginngina keke matautaue maluame kurumea, maluame ka loreapatokona roma, Ion ka i a agau te e toe Nutu kaona mannangana.)

³³ Minmina na ri keke ale Iesus roma, “Mangng ka sana lomangngmatana.” Nae Iesus ke role kerea roma, “Iau bole, ka sana la turung te miau ka tai ke tunge gingginga ta iau kumangng ka oru kokorai.”

12

Pangateningkala Ore Ta Ragau Reke Pa'talo Rea

¹ Nae Iesus ke paturu ta pangamologa te ri ka pangateningkalame minakai roma: “Ka agau te ke momo, ba i ke kuma ka ura te eke toa'e gerepeme ngia. Na ke kavitotokale ura laeala ka savanau a i a lollo. Ba ngallo nga ura laeala i ke kilia lulu te ore nga pa'tangapelange gerepeme ba kumangng ka uain ngia. Ngarume na i ke kuma ka bale e loa lakailu ore nga agau e ellapatali ta

ura laeala. Ka ine kuma ka oru nginngina tapu, na i ke pa'taloe ragau palu ta ri kelangpatali ta ura laeala. Na ke loa ta maga te e ngatauga. ² Ngarume, ka ina kae e nga lalang ke lele, na i ke ba'e akumangngatulu te a kanna ta ragau nginngina ra i pa'talo rea, ta baina ri ngeke tunge kana kaning palu nga ura laeala. ³ Ava ra nginngina ra i pa'talo rea keke balia akumangngatulu laeala, na keke bagaliumane ka kamana. ⁴ Ba ngarume muni na ura tamana laeala ke ba'e akumangngatulu a kanna te muni, na ke loa. Na keke balia akumangngatulu laeala nga kunna ba keke pavalengea. ⁵ Na i ke ba'e te muni, na keke sapune akumangngatulu laeala. Minmina na i ke ba'e ra kumangngatulu papatu, na keke name ka palu ba keke sapune pattoto.

⁶ “Na ura laeala tamana ka kanna ka agau kena muni ta i bange. Ka i tuna a i materaumane. Minmina na i ke ba'e tuna ngarume bavakena te ri ka rolengana roma, ‘Ri keke la longa te tugu.’

⁷ “Ava ka ina ragau nginngina ra i pa'talo rea ke keke tuna, na ri keke palirole kerea roma, ‘Aekia ka i a ura tamana tuna. Ita ngaka sapune nga baina nga kara ka ura laekia.’ ⁸ Minmina na keke sapune, na keke gulaemalaga kia nga ura.”

⁹ Nae Iesus ke ballage reke longlonge pangateningkala laeala roma, “Minmina na, ura tamana ke la maingamia ka ragau nginngina ra i pa'talo rea? I ke la atung, na ke la samungpunu rea. Na ke la tungnge ura laeala ta ragau pattoto. ¹⁰ Ke meimia, miau ka sana ka keke pangamologa laeala eke pa'e pala nga Lau Ae Nutu Kanna ae? Ke role roma,

“ Lollo ama ra popongpita ke tangulelea
ke lele i a lollo kena a kana ka gingginga ma
maisi e maisgingging ka bale;

¹¹ Nutu a i a Avolau ke kuma ka ollaeala,
na mangng ka kele, na ke pe raumana.’ ”

¹² Na ra pangalomanakana nga
bangapagame ba re kapunu nga pirisme ka
loreamatana roma, nga pangateningkala laeala i
ke rorolea pangamologa e te ri mana. Minmina
na keke sissilia pamau ta ri launge ka panna
inaeala mana. Ava keke matautaue maluame. Ka
baina keke ka'e eke lao.

Balinglaga Re Ta Takis Reke Tungtungu Rea Ta Gavaman

¹³ Ngarume na ri keke ba'e Parisio palu
kala nga ragau palu onreke pato rea kae Ero-
tome ta ri launge Iesus ka pangamologan-
ganame. ¹⁴ Minmina na ragau nginngina keke
loa te Iesus, na keke role kia roma, “Apangalo-
matanakana, mangng ka lomangngmatana roma,
pangamologa ra kaning ka kaomannmannan-
gana ki, ba one ko sano matautaue agau te ta
ko sano pulia te ngailu nga tetoto. Ke sa. One
ko palomatantane ragau kurumea Nutu lonan-
gana mannangana. Minmina na ngo turupaga
mangng, one ka longvavai mina ngaetai? Banga-
pagame keke parototokala ita ta tungnge takisme
te Sisa, o ke sa? ¹⁵ Ita ngaka tungtungu rea, o ke
sa?”

Avae Iesus ka lonamatana roma, keke goga'e ta
launge ka pangamologangana mana. Minmina
na i ke ballaga rea roma, “Ke maimia aka amva
ta launga iau ka balinglaga a kanmiau? Ka atu ka

lollokanna te nasorong, nga iau kele.” ¹⁶ Na keke atu ka lollokanna te te i. Na i ke ballaga rea roma, “Tai ka kannuna ba giana ikia?”

Na keke ale roma, “Orae Sisa.”

¹⁷ Nae Iesus ke role kerea roma, “Ngaka ale oru rae Sisa kannna te Sisa, ba ngaka ale oru rae Nutu kannna te Nutu.”

Na ka ineke longe Iesus alangana laeala, na keke kallo raumana.

Iesus Ke Pamologa Ta Sigingpaga Nga Mateng

¹⁸ Nae Sarusi palu keke atu te Iesus ta ri balinglagange ka balinglaga te. Ka ri ra ragau ra sana loreapatokona roma, reke mate keke la sigingpaga nga mateng muni. Minmina na ri keke role kae Iesus roma, ¹⁹ “Apangalomatanakana, pala nae Moses ke pa'e pangamologa ore role kamangng roma, ngaroma apanung te tataokia nge matepatalia napengana ba ka sana nereea goe, na apanung laeala teiteikia nge ravupaga ka avale laeala ta baina tataokia nga nena ka goe nge i. ²⁰ Na ngo kele. Ka pana lima ba lua ra panung ra ri ra koli keke momo. Ba ri ka tamarea kena. Na ne kapunu ke kamapitakama ka avale te, ava ri pana lua ka sana nereea goe. Ngarume na apanung laeala ke mate. ²¹ Na ngarume na, na lua ke ravupaga ka avale laeala, ava ri pana lua ka sana nereea goe. Na apanung laeala ke mate. Na na mologi ka tongana kena mana. ²² Minmina na mateng ke rongo ka pana lima ba lua nginngina ra koli kinung, ba ri kinung ka sana nereea goe. Na ngarume bavakena, na avale laeala ke mate bole. ²³ Minmina na nga kae e nga sigingpaga

nga mateng ngarume, na tai mannangana ka la napengana nga avale laeala kurumea, ri pana lima ba lua ra koli kinung keke kamapitakama kia?”

²⁴ Nae Iesus ke role kerea roma, “Miau ka sana lomiamatana ka pangamologa reke momo nga Lau Ae Nutu Kanna, ba ka sana lomiamatana kae Nutu ginggingngana bole. Minmina na miau kaka taopa. ²⁵ Iau ka role minmina kurumea, ngarume, nga ina reke mate ke la sigingpaga nga mateng, na ri ke sane ke la kamangapitakama. Ba ke sane ke la palingtunga rea ta ri kamangapitakama bole. Ke sa. Ri ka la tongarea kena ma angelo reke momo nga Nutu mallena nga tava. ²⁶ Ava nga sigingpaga nga mateng, miau ka sana ka kele pangamologa laeala nga lau ae Moses pa'e pala ae? Nga pangamologa inaeala ore role ta bega a sia lele ngia Nutu ke role kae Moses roma, ‘Ka iau ae Nutu ae Abaram, bae Aisak, bae Iekop.’ ²⁷ Minmina na ka sana i ae Nutu orae ragau reke mate. Ke sa. Ka i ae Nutu orae ragau reke maui. Miau kaka taopa bavakena!”

Bangapaga Ae Nutu Kanna Ore Bollau Raumana

²⁸ Na agau te apangalomanakana nga bangapagame ke atu, na ke longe Iesus kala nga Sarusime ka ineke pantente ka pangamologa. Ba i ke kelapatokone inae Iesus alamasia pangamologa ra kanrea. Minmina na i ke ballage Iesus roma, “Bangapaga a taru ke bollau raumana nga bangapagame kinung?”

²⁹ Nae Iesus ke ale roma, “Bangapaga e bollau raumana ka i a bangapaga laeala inae Moses

role pala roma, ‘Miau re ngae Israel, ngaka longo nasai! Avolau a i ae Nutu ae ita ka i kena mana. Ka sana Avolau te muni. ³⁰ Minmina na one ngo materaumane Avolau a i ae Nutu ae one ka long iname kinung, ba ka longmatenganame kinung, ba ka longmatananganame kinung, ba ka gingging ngangame kinung.’ ³¹ Ba na lua ke role minakai roma, ‘One ngo materaumane agau tetoto basema ino materaumana one muni.’ Ka sana bangapaga te bollau muni nga bangapaga lua nginngina.”

³² Na agau laeala apangalomatanakana nga bangapagame ke ale Iesus roma, “Apangalomatanakana, pangamologa laeala a kaning ka kaomannmannangana kia ino role roma, Nutu ka i kena mana ba ka sana Nutu te muni. ³³ Ba agau nge materaumane ka lona iname kinung, ba ka lonamatananganame kinung, ba ka ginggingnganame kinung, ba nge materaumane agau tetoto basema ine materaumane i muni. Bangapaga lua nginngina keke bollau raumana nga tungame kinung ra ragau ke raupitpita rea ba posime kinung onreke balvali rea beke tungtungu rea ma tunga te Nutu.”

³⁴ Na ka inae Iesus kele ina agau laeala ale basema agau a lonamatanakana, na i ke role kia roma, “One ko sano momo ngatauga nga Nutu kelangpatalingana.” Ba ngarume nga kae laeala, na ragau kinung keke matau ta ri balinglagange Iesus ka balinglaga palu muni.

Karais Ka I Ae Revit Sivuna Mana Ae?

³⁵ Na ka inae Iesus palomatantane ragau nga ina re nga tempel, na i ke ballaga rea roma, “Ke

meimia, na ra pangalomanakana nga banga-
pagame keke patpatoe Karais roma i ae Revit
sivuna? ³⁶ Pala nae Revit muni ke role kurumea
Kannu E Tupu taongamugangana kia roma:

“ ‘Nutu a i ae Avolau ke role kae Avolaukau roma:
“One ngo tara nga bava nga kamau e pe nga
malle a alangpaga
ta nge lele nga kae laeala ina iau la ulong-
pisiginge reke bai'iu kone ngape nga kaeng
sianame.” ’

³⁷ Revit muni ke patoe agau laeala kae Avolaukia.
Minmina nae Karais ka i ae Revit sivuna mana
mina ngaetai?”

Iesus ke role minmina, ba malua laeala e bollau
ka loreasereng raumana ta longnge pangamolo-
ganganame.

³⁸ Ba ka inae Iesus palomatantane ragau, na i ke
rorole kerea roma, “Ngaka ella miau masi ta ra
pangalomanakana nga bangapagame. Ri keke
materaumana ta taongataliunga ka lungapaga
re ngapotu onreke gavili ta roleng roma, keke
ngailu nga ragau pattoto. Ba keke matea ta ragau
alangpaga rea nga malle nge nga katungkala.

³⁹ Ba keke matea ta tarang nga tarangapai re
kapunu ngallo nga bale nga sinagog ba nga
malle re nga alangpaga nga kaning reke bollalau.

⁴⁰ Ba ri ka kaoreaginapitpite ra bale ra nareatale
memena ke matepatali rea ta ravunge bale nga
ri. Ba keke bavai ka kavanga reke gavili ta baina
ragau pattoto ngeke longo rea na ngeke kinpataea
giareame. Minmina nae Nutu ke la tungnge alang
e soali raumana te ri. Ba alang e soali laeala ke
la bolinglaunga raumana nga alanga e soali orae
ragau pattoto onre sane ke kuma minmina.”

Avale A Natale Matepatalia Tungngana Ka Tunga Te Nutu

⁴¹ Nae Iesus ke tara kokoro ta malle a ragau ke pullulue lollokanna re nga tunga rea te Nutu ngia ngallo nga tempel. Na i ke elle malua ineke pullulue lollokanna ra kanrea nga malle laeala. Ba ra kilipukana papatu keke pullulue lollokanna papatu. ⁴² Na avale te a sillolo ora natale matepatalia ke atu, na i ke pullue lollokanna lua ra kopa onreke sisina. Ba lollokanna nginngina kunrea ke sina raumana.

⁴³ Minmina nae Iesus ke kiue barangalele ra kannna te i, na ke role kerea roma, “Iau nga role kamiau ka kaomannmannangana roma, avale laeala a sillolo ora natale matepatalia ke pullue lollokanna papatu raumana nga ragau kinung onreke pullue lollokanna nga malle e nga pulinglungue lollokanna ngia. ⁴⁴ Iau ka role minmina kurumea, ri ka kanrea lollokanna papatu ba keke tunge palu mana, ava kanrea lollokanna papatu keke momo tale. Ava avale laeala ka kannna lollokanna tutuna nga koling kaning ba ke pullue ri kinung.”

13

Oru Reke La Leleng Ngarume

¹ Na ka inae Iesus lelemalaglaga nga tempel, na te e nga barangalele ra kannna ke role kia roma, “Apangalomatanakana, ngo keke lollo reke bollalau raumana ba bale papaena reke pepe raumana!”

² Nae Iesus ke ale roma, “One ko kelapa ka bale kokorai reke pepe beke bollalau raumana

ae? Ngarume na ka sana la lollo te nakai nge kenopai nga tetoto. Keke la gulaengapisigi ki kinung lagape.”

³ Ngarume, ka inae Iesus tattara nga Kapoponga Nga Bega Ra Oliv ba ke kelkela ta tempel ore momo nga ruvu bavana tetoto, nae Pita bae Iems bae Ion kala nge Anru keke loa te i ine momo mana me i, na keke ballage roma, ⁴ “Onto role paka mangng, oru nginngina ramo role tao pala ke la leleng nga pia? Ba mangng ka la kelange killa a taru, na nga lomangngmatana roma oru nginngina keke kokoro ta ri leleng mannangana?”

⁵ Nae Iesus ke ala rea roma, “Ngaka ella miau masi ta baina agau te sane nge pataopa miau. ⁶ Iau ka role minmina kurumea, ragau papatu keke la ri atung nga giau, na keke la kumangng ta roleng roma, ‘Ka iau a agau laeala ae Nutu patokala pala ta i bange.’ Ba keke la pangataopange ragau papatu. ⁷ Ba nga ina miau ngaka longe maimai re nga baling reke bollalau ba pangamologa re kalaoka re ta baling reke bollalau, na sana ngaka matau. Ka kaomannmannangana, oru nginngina keke la leleng, ava ollaeala ka sana la mirana roma, momong gunguna ke lele tapu. ⁸ Iau ka role minmina kurumea, galiau te ke la loanga ta baling kala nga galiau tetoto, ba re nga kelangpatali te keke la loanga ta baling kala nga re nga kelangpatali tetoto. Ba ka la oru giongana tatana reke bollalau, ba osangana reke bollalau nga iname bole. Ava oru nginngina kinung ka la ri ra oru pangaturungana mana ma ina avale te

nge paturu ta kaningmainge mirana lalinganame ine bai ta toangapisiginge goe.

⁹ “Ava miau ngaka ella masi te miau kurumea, ragau keke la ri ulongo miau nga kalingnaname, ba keke la sapingi miau ngallo nga sinagogme. Ba miau kaka la maising ngamuga nga gavaname ba kelangpatalime kurumea loangakurume ngami-aungana kau. Kaka la kumangng minmina ta baina miau ngaka turupote lopatokona ae miau te iau te ri. ¹⁰ Ragau rae iau keke la puling-malagange pangamologa e pe e te iau ta ragau re nga iname kinung tapu, na momong gunguna ke la leleng. ¹¹ Ba nga ina ri ngeke lau miau ba ngeke loa kamiau ta kalingnana, na pala ta miau loanga na sana ngaka lomiau pupu roma, ‘Ita ka la maingamia ka rolengara?’ Ke sa. Ngaka rolea taru ae Kannu E Tupu tunge te miau ka panna laeala ta miau ka sana ka la pangamologa. Ke sa. Kannu E Tupu ke la pangamologa.

¹² “Ba apanung kolingana ke la ulonge ta ragau ta ri samungpununge. Ba goe tamana ke la kumangng minmina ka goe laeala ae i. Ba goeme keke la sigingpagakalange tamarea ba nareamemena na keke la ulongo rea ta ragau ta ri samungpunu rea. ¹³ Ba ragau kinung keke la bainga'iu kamiau kurumea lopatokona ae miau te iau. Ava agau e momo gingging ta nge lele nga kae a rongka ka la i a agau a Nutu la ravungleleenge.

¹⁴ “Ava nga ina miau ngaka kele ‘ollaala a mukuna raumana ore baia iu nge Nutu ne bai kia ta i baingasoalinge tempel’ ine nge maisinsi nga malle e parototokala ta i momong ngia, na agau e kele pangamologa laeala ameke pa'e pala

nga lonamatana masi. Na ragau reke momo ngae Iurea nga kae laeala ngeke ka ta kapangngme. ¹⁵ Ba agau e momo nga bale bilingana e ngailu sane nge sopisigi ta bale bilingana e ngape ta ravunge oru nga kanna reke momo nga malle laeala. Ke sa. Nge ka bolvole. ¹⁶ Ba agau e momo nga ura sane nge kagaliu ta bale ae i ta ravunge lungapaga ae i e ngapotu. ¹⁷ Kae nginngina keke la ri isongpa raumana ta ravale ra siarea ba ta ravale reke pasisiue goe rae ri ra lagalaga. ¹⁸ Ava ngaka kava te Nutu ta oru soalingana laeala sane nge lele nga kae reke marusu. ¹⁹ Iau ka role minmina kurumea, maenang laeala ore la lelung nga kae nginngina ka la i a maenang tanakena. Ke la bolinglaunga raumana nga maenangme kinung paturu ka inae Nutu koipage mogalo laekia e ngape pau ta ke lele nga kae laekia e sonrau. Ba ngarume nga maenang laeala, na ka sana la maenang te e bollau muni nga naeala bole. ²⁰ Ba taroma Nutu sane te pamore kae nginngina re ngarume, na ragau kinung teke sanrea. Ava i ka la lonananne ragau rae i ra i toro rea te i, minmina na i ke la pangamoronge kae nginngina. ²¹ Na ngaroma agau te nge role kamiau nga kae nginngina roma, 'Ngaka kele, Karais ikia!' o 'Ngaka kele, Karais iala!' na sana nga lomiau-patokona ta pangamologa a kanna. ²² Iau ka role minmina kurumea, Karais ra goanga ba poropet ra goanga keke la lelung ka kae nginngina. Ba ri keke la kosining ka killa ba kumangng reke bollalau raumana ta baina ri ngeke pataope ragau. Avae Nutu sane la ngatangngkale kumangng nginngina ta ri pangataopange ragau rae i ra i

toro rea te i. ²³ Minmina na ngaka ella masi te miau. Iau ka umma ta turunglomatana pakamiau ta orume kinung pala ta ri leleng.

²⁴ “Ava nga ina maenang reke la leleng nga kae nginngina ngeke rongo tapu na,

“ ‘Kae matana ka la osuguna,

ba inna ke sane la talanga muni;

²⁵ ba matame keke la pupungpisigi nga tava lagape,

bae Nutu ke la baingamatagange oru reke gingging raumana reke momo nga tava.’

²⁶ “Na ri keke la kelange Agau Tuna ine nge tatu nga mukmukua ka ginggingngana e bollau ba olamana ae i e bollau raumana ore toakala.

²⁷ Na i ke la bange anggelo rae i ta ravungkinunge ragau rae i ra i toro rea onreke momo nga iname kinung ngape nga tava.

²⁸ “Ngaka rave lomatana nga bega a pik minakai roma: nga ina bega a pik supungana ba launa ra pau ngeke lele tapu, na nga lomiamatana roma, kaepa ke kokoro. ²⁹ Minmina

mana, na nga ina miau ngaka kele oru nginngina kinung rama iau role tao, na nga lomiamatana roma, Agau Tuna atungana ke lele kokoro. Ke atu kokoro mannangana. ³⁰ Iau nga role kamiau ka kaomannmannangana roma, ragau reke momo-mauli sonrau keke la momongmauli tale, na keke la kelange oru nginngina kinung ama iau role tao lelengarea. ³¹ Tava ba mogalo keke la ronga, ava pangamologa ra kanau ke sane ke la ronga.

³² “Ava sana agau te lonamatana ka kae a taru ba kae matana a taru ina oru nginngina ke la leleng. Anggelo reke momo nga Nutu mallena

nga tava ka sana loreamatana, bae Nutu Tuna ka sana lonamatana bole. Avae Nutu kasikena ka lonamatana. ³³ Minmina na miau ngaka momo ba ngaka kelkela kurumea, ka sana lomiamatana roma, kae ae Nutu pulia ta i kumangng ka oru nginngina ke la lelung nga pia. ³⁴ Ollaeala ka tongana kena ma agau avolau e bai ta taonga ta inte ngatauga. Ba pala ta i kange bale ae i, na i ke pulia ra kumangngatulu ra kanna ta ri kelangpatali ta orume. Ke tunge kenakena kumangng a kanna te i, ba ke role gingging ka agau e ella ta bale kaona ta i nge ella masi.

³⁵ “Minmina mana na miau bole ngaka momo ba ngaka kelkela kurumea, ka sana lomiamatana roma, bale tamana ke la atung nga pia. Ka sana lomiamatana roma, i ke la atung ka laio, o ka rigo luana, o nga ina kukulega nge toako, o ka sinro luluna, o ke sa. Ka sana lomiamatana. ³⁶ Ke sane pe ngaroma i nge lelepita miau bolvole, na nge kalipa kamiau ina miau ka kenrarau. ³⁷ Iau nga role ka ragau kinung ka pangamologa a iau rorole kamiau kia roma, ‘Ngaka momo ba ngaka kelkela!’ ”

14

Avale Te Ke Kelingia Saulang A Koina Lolo Nge Jesus Kunna

¹ Na kae reke bollalau onreke pato rea ka Paska ba Kaning E Bollau E Nga Berete A Sana Kana Isi keke lele kokoro. Ba ka kae lua pala nga kae nginngina reke bollalau, na re kapunu nga pirisme kala nga ra pangalomatanakana nga bangapagame keke sissilia pamau ta ri launge

Iesus gome mana ba samungpununge. ² Keke bai ta launge gome mana kurumea, keke rorole roma, “Ita sana ngaka laue ka kae re nga kaning e bollau ta ragau ngeke bai'iu kalaoveka.”

³ Ba ka inae Iesus mommo nga maga kunna ae Betani nga bale ae Saimon te eke patoe ka akalangamugmugukana, ba ke tattara ka bongapaikalanganakia ta kaning nga pala, na avale te ke rave gato a lollo ora saulang a koina lolo ba a kunna bollau raumana ke momolu ngia, na ke loa te Iesus. Ka i a saulang eke kuma kia ka bega oreke patoe ka “nara”. Na avale laeala ke golue gato laeala ba ke kelingia saulang nge Iesus kunna.

⁴ Ava ka ina ragau palu reke momo ke kele ollaeala, na ri ka sana loreape ka kumangng laeala. Ba keke palibalaglaga rea roma, “Ke meimia, na ke rongomana ka saulang laeala?”
⁵ Taroma te ba kia, na te rave lollokanname ka ri 300 ba palu muni ta tunga rea ta ra sillolo.” Ba keke umma ta mologang ka avale laeala.

⁶ Avae Iesus ke pavokala rea roma, “I momo. Kaka meimia aka umma ta mologang kia? I ke kuma ka bainga e pe te iau. ⁷ Iau ka role minmina kurumea, ra sillolo keke mommo kala nge miau ka kaeme kinung ta miau kalaunga rea kurumea lomiauungana mana, ava iau sana la momong kala nge miau ka kaeme kinung.
⁸ Avale laekia ke matea ta kalaunga iau. Minmina na i ke kelingia saulang laekia a koina lolo nga mirau ta kalingtupu iau nga talungau. ⁹ Iau nga role kamiau ka kaomannmannangana roma, nga iname kinung nga mogalo laekia e ngape reke

la pulingmalagange pangamologa laekia e pe e te iau ngi ngarume, keke la turunglomatana ta avale laekia kumangngana bole ta baina ragau nga loreagaliu te i.”

¹⁰ Na te e nga Pana Tangulelu Ba Lua, ora giana nge Iuras Iskariot, ke loa ta piris re kapunu ba ke role kerea ta i nge ule Iesus nga kamareame. ¹¹ Na ka ina piris nginngina ke longe Iuras pangamologangana laeala, na ri ka loreasereng raumana. Ba keke patokala ta ri tungnge lollokanna palu te i. Minmina nae Iuras ke ella ta pamau te ta i ulonge Iesus nga kamareame.

Iesus Avolau Kaningngana A Ronga

¹² Na ka kae e kapunu nga kae re nga Kaning E Bollau E Nga Berete A Sana Kana Isi ineke balvalia sipsip goekia e nga Paska, na barangalele rae Iesus kanna keke loa te i, na keke bal-lage roma, “Ko matea ta mangng kalingtupunge orume ta one kaninge kaning e nga Paska nga ine ngaetai?”

¹³ Nae Iesus ke ba'e barangalele lua ra kanna ka rolengana kerea roma, “Onemea ngaka taolu tae Ierusalem, na kaka la kalingpa ka apanung te e paupaue gato ora me momolu ngia. Ngaka loakurumea apanung laeala ¹⁴ ba nga ine nge lu lakallo ta bale te, na onemea ngaka role ka bale laeala tamana roma, ‘Apangalomatanakana ke ballaga roma: Bale bilingana ore nga iau kaninge kaning e nga Paska kala nga barangalele ra kanau ka i aetai?’ ¹⁵ Na bale laeala tamana ke la pangapanaunge onemea ka bale bilingana te e bollau e momo ngailu oreke kalitupe oru re

nga tarang ba kaning ngia tapu. Ngaka kalitupe orume ta ita kaning nga inaeala.”

¹⁶ Na barangalele nginngina rae Iesus kanna keke loa, na keke kelapa ka orume ina tongarea kena mana ma inae Iesus role kerea pala. Minmina na keke kalitupe kaning e nga Paska nga inaeala.

¹⁷ Ka ina kae barelu tapu, nae Iesus kala nga Pana Tangulelu Ba Lua keke lele. ¹⁸ Ba ka ineke tattara ka bongapaikalangarea kerea ta kaning nga pala, na i ke role kerea roma, “Iau nga role kamiau ka kaomannmannangana roma, te e nge miau ke la ulongo iau nga reke la baingasoali iau kamareame—ka i a te e nge miau raka kaninni kala nge iau.”

¹⁹ Ka ineke longe pangamologangana laeala, na ri ka loreatani raumana. Na kenakena nge ri ke ballage roma, “Avolau, iau ke sa ae?”

²⁰ Nae Iesus ke ala rea roma, “Ka i a te e nge miau ra Pana Tangulelu Ba Lua. Ka i a te e nge miau raka kalalue beret nga kato kala nge iau. ²¹ Ka kaomanna. Agau Tuna ke la mateng kurumea pangamologa e te i a ri ke pa'e pala, ava oru reke sosoali raumana keke la lelung nga agau laeala e ule nga reke bai ta baingasoalinge kamareame! Te pe nga apanung laeala taroma naname sane te toapisigia.”

²² Ka ineke kaninni, nae Iesus ke rave beret, na ke kalapage Nutu ba ke regipale beret laeala. Na ke tunge te ri ka rolengana kerea roma, “Ngaka rave. Beret laekolong ka i a mirau.”

²³ Na i ke rave gato te e ponu ka uain, ba ka ine kalapage Nutu tapu, na i ke tunge gato laeala te ri. Na ri kinung keke inu nga gato laeala.

²⁴ Na i ke role kerea roma, “Uain nga gato laekolong ka i a totogu ore nga piunga ba bonga a Nutu la kumangng kia. I ke la kengalingia totogu ta kalaungapage ragau papatu. ²⁵ Iau nga role kamiau ka kaomannmannangana roma, iau ka sana la inunge uain muni ta nge lele nga kae laeala nga inungau a pau ka uain nga Nutu kelangpatalingana ngarume.”

²⁶ Ba ka ineke baue baunga te a kalangapaga tapu, na keke lelemalaga nga maga kunna e bollau ba keke loa ta Kapoponga Nga Bega Ra Oliv.

Jesus Ke Rolea Pangamologa Ta Inae Pita La Kaulingkalange Ngarume

²⁷ Nae Iesus ke role kerea roma, “Miau kinung kaka la kanga iau. Iau ka role minmina ta pala, na ri keke pa'e pangamologa e role roma:

“ Iau ka la balinge kelangapatali ae sipsipme,
na sipsip rae ae i keke la kanga kalaoveka.’

²⁸ Ava ngarume, ka ina iau nga sigipaga nga mateng tapu, na iau ka la loanga pala nge miau tae Galili.”

²⁹ Avaie Pita ke ale roma, “Ngaroma ragau kinung ngeke ka one, na iau sana la kanga one.”

³⁰ Nae Iesus ke role kae Pita roma, “Iau nga role kone ka kaomannmannangana roma, ka rigo laekia mana pala ta kukulega toangako pa lua, na one muni ko la kaulingkala iau pa mologi.”

³¹ Avae Pita ke rorole gingging roma, “Ngaroma otte nge bai kau ta mateng kala nge one, ollaeala bole ke sane la bainga kau ta kaulingkala one.” Ba barangalele rae Iesus kanna kinung keke role minmina bole.

Getsemani

³² Nae Iesus kala nga barangalele ra kanna keke loa ta malle te eke patoe kae Getsemani. Na i ke role kerea roma, “Miau ngaka tara nakai ta nga rongo ka kavangaungana te Nutu.” ³³ Na i ke rave Pita bae Ion bae Iems kurumea, na ke paturu ta kaningmainge lotaningngana e bollau ba maenang ngallo nge i. ³⁴ Na ke role kerea roma, “Iau ka kanimaimaia lotaningngana e bollau raumana ore bavai kau kokoro ta mateng. Miau ngaka momo nakai, ba ngaka ella kala nge iau.”

³⁵ Na i ke loa lagatauga isura nge ri, na ke pupisigi nga mogalo ba ke kava te Nutu roma, ngaroma nga pamau te, na i nge ngata ta miralali e tatu nge kavesilelea. ³⁶ Ba i ke role roma, “Abba! Tamau! One ka kanga ka gingginga ta kumangng ka orume kinung. Minmina na ngo ravupatali ka gato laekia a miralali nge iau. Ava ka sana matea ta one kumangng kurumea laungana. Ke sa. Ka matea ta one kumangng kurumea longangana.”

³⁷ Na i ke loa ta barangalele nginngina ra kanna ka ri mologi, ava ka ine lele nge ri na keke kenrarau. Minmina na i ke role kae Pita roma, “Saimon, ko kenrarau ae? One ko sano gingging ta kelanga kala nge iau ka panna inte mana ae?” ³⁸ Ngaka ella ba ngaka kava te Nutu ta baina miau sana ngaka lele nga avangme. Agau kannuna ka omona, ava mirana ka likinasa.”

³⁹ Nae Iesus ke loa muni ta i kavang te Nutu, ba kavangana laeala ka tongana kena ma ine kava pala. ⁴⁰ Na i ke galiu muni te ri, ba ka ine lele nge ri na keke kenrarau kurumea, matarea kanname keke rurulu. Ba ri ka sana loreamatana roma, keke la alange mina ngaetai.

⁴¹ Nae Iesus ke loa ka loangana a mologi ta kavang, ba ka ine galiu muni te ri na ke role kerea roma, “Miau kaka kenrarau baka pannpanna kamiau tale ae? Ka rong kenangangarau. Ngaka keke, agau te ke kumkuma gialgiala mana ta i ulonge Agau Tuna nga ra baingareame ke soali kamareame. ⁴² Ka sigipaga nga ita lola. Agau e la ulongo iau nga reke la baingasoali iau kamareame ikolong e tatu!”

Reke Taoamugmuga Kae Iurame Keke Laue Iesus

⁴³ Ka inae Iesus pamolloa tale, na ka panna laeala mana nae Iuras, a i a te e nga Pana Tangulelu Ba Lua, ke lele. Ba malua e bollau onreke kamopite resalla ra matareame ka ri lua ba butume keke momo kala nge i. Ka ri ra ragau ra piris re kapunu ba ra pangalomatankana nga bangapagame kala nga Iurame ravollalaukerea memena ke ba rea.

⁴⁴ Na agau laeala ore bai ta ulonge Iesus nga kamareame ke tunge killa te te ri pala roma, “Agau a iau la tagungkao kia ka i a agau a miau ka matea. Ngaka laue agau laeala na ngaka loa kia ba ngaka kelalelepatali masi te i.”

⁴⁵ Minmina nae Iuras ke loa tupu te Iesus, na ke role kia roma, “Rabai!” Na ke tagukao kae Iesus. ⁴⁶ Na keke pulia kamareame nge Iesus

na keke laue. ⁴⁷ Ava ka ina reke lolakurumea Iesus ke kele ollaeala e lele, na te i nge ri ore maisinsi nga inaeala ke ravumalage resalla a kanna a mataname ka ri lua, na ke magala kia nga akumangngatulu ora piris e kapunu kanna. Ba ke sa'vatote longana.

⁴⁸ Nae Iesus ke role ka reke atu ta launge roma, “Kaka meimia aka atu ta launga iau ka resallame ba butume ma iau a agolongkana te?

⁴⁹ Ka kaeme kinung, na iau ka mommo kala nge miau ngallo nge tempel ba ka palomatantana, ba miau ka sana ka lau iau. Ava oraekia ke lele ta baina pangamologa reke pa rea pala nga Lau Ae Nutu Kanna ngeke lele mannangana.” ⁵⁰ Na barangalele rae Iesus kanna kinung keke ka'e ba keke ka.

⁵¹ Na agau te a taulai ore sisilipite mirana ka malo mana ke lola kurumea Iesus. Ba ka ineke rapite taulai laeala, ⁵² na i ke ka'e malo ae i, na ke ka ka losokia.

Keke Pamaisia Iesus Nga Reke Taoamugmuga Kae Iurame Ragureame

⁵³ Na ra ngingina reke laue Iesus keke loa kia ta piris e kapunu. Ba piris re kapunu kinung ba Iurame ravollalaukerea memena kala nga ra pangalomanakana nga bangapagame keke katukala kinung nga inaeala bole. ⁵⁴ Ba pala, ka ineke lola kae Iesus nae Pita ke lolakurume rea bole, ava ke momo ngatauga nge ri isura. Minmina na i ke loakurume rea ta ke lele nga malle ngallo nga savanau ore nga bale ae piris e kapunu. Na ke taolu lakallo ta malle laeala,

ba ke tattara kala nga kurtalinglingme. Ba ke mallmallu nga sia.

⁵⁵ Na re kapunu nga pirisme kala nga ra ngingina kinung reke taoamugmuga kae Iurame keke kikiue ra turunggoangakana ta ri atung ta turungpaga Iesus kana. Keke kumkuma minmina ta baina ngeke kalipa ka otte ta turungpaga Iesus kana kia, na ngeke sapune. Ava ke sane ke kalipa ka otte. ⁵⁶ Minmina na ra turunggoangakana papatu keke atu ta turungpaga Iesus kana, ava pangamologa nga kanrea ka sana tongarea kena.

⁵⁷ Na ra turunggoangakana panu keke maisi ta turungpaga Iesus kana ba keke role roma, ⁵⁸ “Mangng ka longe agau laekolong ine role roma, ‘Iau ka la rurunge tempel laekia ora ragau kamareame ke kuma kia, na nga kaeme ka ri mologi na iau ka la kumangng ka tetoto. Ava ragau kamareame ke sane ke la kumangng ka tempel laeala.’” ⁵⁹ Ava pangamologa laeala a kanrea ka sana tongarea kena bole.

⁶⁰ Na piris e kapunu ke maisi ngamuga nge ri, na ke ballage Iesus roma, “Ko la alange pangamologa laeala a kanrea, o ke sa? Pangamologa laekia a ra kokorai ke turupaga kang kia ka kaomannmannangana kia, o ke sa?” ⁶¹ Avae Iesus ke rulu mana, ba ke sane ale ka pangamologa inte.

Na piris e kapunu ke ballage muni roma, “Ka one ae Mesaia a i ae Nutu e ngailu raumana Tuna, o ke sa?”

⁶² Nae Iesus ke ale roma, “Ka iau a i laeala, ba ngarume na miau kaka la kelange Agau Tuna ine nge tattara nga Nutu a kana ka ginggingame

kinung kamana e pe. Ba kaka la kelange ine nge tatupai nga mukmukua reke momo nga tava.”

⁶³ Na ka ina piris e kapunu longe pangamologa laeala, na i ke pallamoe lungapaga rae i muni re ngapotu ka iukiangana ba ke ballaga rea roma, “Ke meimia na ita kaka sissilia ragau palu muni ta ri turupotange agau laekia bainganame? ⁶⁴ Miau muni kaka longe gialgiala ine rolebainga kae Nutu. Ka lomiau vavai mina ngaetai?”

Na ri kinung ka kanrea pangamologa kena mana roma, “Bainganame keke soali raumana. Ngeke balia na nge mate.” ⁶⁵ Na palu nge ri keke paturu ta utungtaonge. Na keke kangkale matana kanname ka malo inte, ba keke name kia ka kamareame. Na keke rorole kia roma, “Onto bai ma agau e toe Nutu kaona!” Na kurtalinglingme keke rave, na keke tavalvale nga raguna.

Pita Ke Kaulikale Iesus

⁶⁶ Na ka inae Pita tattara nga malle e ngape ngallo nga bale laeala kana savanau, na malaui te a i a akumangngatulu orae piris e kapunu kanna ke atu. ⁶⁷ Ba ka ine kele Pita ine mallmallu, na ke kelananne ba ke role kia roma,

“Aekolong, pala na one ko momo kala nge Iesus e ngae Nasaret bole.”

⁶⁸ Avae Pita ke kaulikale ka rolengana roma, “Iau ka sana laumatana ka taru a one rorole te.” Na i ke lelemaalaga ta bale laeala kana savanau kaona.

⁶⁹ Ba ka ina malaui laeala kele nga inaeala, na i ke role muni ka reke maisinsi nga inaeala roma, “Agau laekolong ka i te e nge ri!” ⁷⁰ Nae Pita ke kaulikale muni.

Na ka goamomong, na ragau reke meisinsi kokoro keke role kae Pita roma, “Ka one a agau te e nge ri ka kaomannmannangana ta ka one a agau e ngae Galili bole.”

⁷¹ Nae Pita ke paturu ta kaulingkala ka kaona ginangana ba patongkalangana ngailu roma, “Iau ka sana laumatana ka agau laeala a miau ka rorole te!”

⁷² Ba ka panna laeala mana, na kukulega te ke toako ka toangakongana a lua. Nae Pita ka lonagaliu ta pangamologa ae Iesus kanna ine role kia pala roma, “Pala ta kukulega toangako pa lua, na one ko la kaulingkala iau pa mologi.” Nae Pita ke tani raumana.

15

Iesus Ke Meisi Ngamuga Nge Pilatus Raguna

¹ Na ka sinro luluna, na piris re kapunu, ba Iurame ravollalau kerea memena, ba ra pangalomatanakana nga bangapagame kala nga ragau kinung reke taoamugmuga ka Iurame keke palipotopita. Na keke samapite Iesus, na keke loa kia ta ulonge nge Pilatus kamana.

² Ba ka ine meisi ngamuga nge Pilatus, nae Pilatus ke ballage roma, “Ka one a kelangpatali ae Iurame, o ke sa?”

Nae Iesus ke ale roma, “Ke base ino role.”

³ Ba re kapunu nga pirisme keke turupagpaga Iesus kana ka pangamologa papatu. ⁴ Minmina nae Pilatus ke ballage roma, “Ko la alanga rea, o ke sa? Ngo keke, keke turupagpaga kang ka oru papatu.”

⁵ Avae Iesus ke sane ale. Ba ka inae Pilatus kele ollaeala, na i ke magio raumana.

⁶ Na ka pesingmatana re pala nga kaning laeala e bollau, nae Pilatus ke lolakurumea baingana te na ke ulomalaglaga apulangkala kena a maluame ke matea te ri. ⁷ Na agau te eke patoe kae Barabas ke momo nga pulangkala kala nga ragau palu ra sana siareakena ka re kapunu nga gavaman e ngae Rom beke bai ka baling e bollau ngallo nga maga kunna laeala e bollau ka kae te e pala. Bae Barabas a i a te e nge ri ke sapune agau te nga baling laeala. ⁸ Na maluame keke loa te Pilatus, na keke ballage ta i kumangng ka bainga laeala a i kumkuma kia ka pesingmatana re pala te ri.

⁹ Na i ke ballaga rea roma, “Kaka matea ta iau ulongmalagange kelangpatali ae Iurame te miao ae?” ¹⁰ I ke role minmina kurumea, i ka lonamatana roma, piris re kapunu keke kelalelea Iesus. Minmina na ri keke ule Iesus nga kamana. ¹¹ Ava re kapunu nga pirisme keke pasigipage maluame siareame ta ri balinglagange Pilatus ta i ulongmalagange Barabas, avae Iesus nge sa.

¹² Minmina nae Pilatus ke ballaga rea roma, “Ava iau nga maimia ka agau laekia aka patoe ka kelangpatali ae Iurame?”

¹³ Na ri keke ale ka relingarea roma, “Ngo katupite nga maiskovu!”

¹⁴ Nae Pilatus ke ballaga rea roma, “Ta ke meimia? I ke kuma ka bainga a taru e soali?”

Ava ri keke rereli kaligi raumana muni roma, “Ngo katupite nga maiskovu!”

¹⁵ Nae Pilatus ke matea ta loangakurumea maluame loreangana, minmina na i ke ulomalage

Barabas te ri. Na ke role ka ra balingkana ta ri sapinge Iesus. Ba ka ineke sapia tapu, na i ke ule nga kamareame ta ri katungpitange nga maiskovu.

Ra Balingkana Keke Rolepagalising Kae Iesus

¹⁶ Na ra balingkana keke rave Iesus lakallo ta bale te orae gavaman e ngae Rom (eke patoe kae Praetorium). Na keke kiue ra balingkana kinung re ngae Rom reke momo nga inaeala ta ri katungkala kinung. ¹⁷ Na keke palupage Iesus ka lungapaga e ngapotu ore belveloga. Ba ka ineke lule oalo a matana ma i a kurung orae kelangpatali te tapu, na keke patutale nga kunna. ¹⁸ Na keke paturu ta rolengpagalising kia roma, “One ae Kelangpatali ae Iurame, ko ngailu raumana!” ¹⁹ Na keke balvalia gilina bagana ka bega kalkanna te, ba keke untutaoe. Ba keke parovanvanu ngamuga nge i. ²⁰ Ba ngarume, ka ineke rolepagalising kia tapu, na keke palale lungapaga laeala e ngapotu ore belveloga, ba keke palupage ka lungapaga rae i muni. Na keke loa kia ta katungpitange nga maiskovu.

Keke Katupite Iesus Nga Maiskovu

²¹ Na ka ineke tatao eke lola, na apanung te e ngae Sairin a giana nge Saimon (a i ae Aleksanrer riluae Rupas tamarea) ke bai ta kavesing rea nga pamau. Ka i a agau ore pa nga ine ngapotu nga maga kunna laeala e bollau ave taolulu ngia. Ba ka ina ra balingkana ke keke, na keke rave ka kaoreaginapitangana kia ta i paunge maiskovu ae Iesus.

²² Na ra balingkana nginngina keke loa kae Iesus ta malle te eke patoe kae Golgota (ora mirana roma Malle A Agau Gilina Bagana). ²³ Na keke ava ta tungnge uain eke kampiliue kala nga oru e nga pangamatenge miralali te Iesus. Ava i ke sane inue. ²⁴ Na keke katupite nga maiskovu. Ba ka ineke kintoto ta kelanga roma, kenakena nge ri nge rave lungapaga a taru, na keke tavoa ka lungapaga rae Iesus ngaliua nge ri muni.

²⁵ Keke katupite Iesus nga maiskovu ka kae matana a lima ba tugulu ka sinro. ²⁶ Ba keke pa'e pangamologa eke turupaga kana kia ore role roma:

AEKIA KA I A KELANGPATALI AE IURAME

²⁷ Ba keke katupite ra golongkana lua nga maiskovume ka kae laeala bole. Keke katupite te nga maiskovu e momo nga Iesus kamana e pe, ba keke katupite te nga maiskovu nga Iesus kamana a laeva. [²⁸ Minmina na pangamologa eke pa'e pala nga Lau Ae Nutu Kanna ke lele mannangana ine role roma, “Keke pulia kala nga ragau reke longosa ta bangapagame.”] *

²⁹ Ba ragau reke kavesillelea inaeala keke ro-rolebainga kia. Keke lulumatagtagage kunreamete te i, ba keke rorole kia roma, “Nga! One amo role roma, one la rurunge tempel ba kumangngamuni kia ka kaeme ka ri mologi, ³⁰ onto ravulele one muni ba ngo atupisigi nga maiskovu!”

³¹ Ba re kapunu nga pirisme kala nga ra pangalomanakana nga bangapagame keke kumkuma minmina bole. Keke rorolepagalising kia ngaliua

* **15:28:** Pangamologa e momo nga Mak 15:28 ke momo nga lau palu mana ra ri ke pa rea pala.

nge ri muni roma, “I ke ravulelea ragau patoto, ava ka sana likina ta ravunglelengi e muni. ³² Mesaia laekia a i a kelangpatali e ngae Israel nge atupisigi nga maiskovu gialgiala ta baina ita ngaka kele na nga lorapatokona te i!” Ba ra golongkana nginngina onreke katupita rea nga maiskovume kala nge i keke rorolebainga kia ka rolengbainga kena laeala.

Iesus Matengana

³³ Na ka ina pula, na osuguna ke gasipite maga iname kinung. Na ka osuguna bavakena ta ke lele nga kae matana a mologi ka laio. ³⁴ Ba ka kae matana a mologi ka laio, nae Iesus ke kiu kaligi roma, “*Eloi, Eloi, lama sabaktani?*”, a mirana roma, “Nutu ae iau, Nutu ae iau, ko maimia o ka iau?”

³⁵ Ba ka ina palu nga ragau nginngina reke meisinsi nga inaeala ke longe Iesus pangamologangana laeala, na keke role roma, “Ke kikiu te Ilaia.”

³⁶ Na agau te ke pira, na ke rave otte ba ke parume uain e mamaoga kia. Ba ka ina ollaeala ponu ka uain tapu, na i ke paupite nga bega kamana te. Ba ke kalapataea lakailu te Iesus ta i inunge ka rolengana roma, “Ita ngaka kelapita roma, Ilaia ke la atung ta ravunge lagape, o ke sa.”

³⁷ Nae Iesus ke kiu kaligi, na ke mate.

³⁸ Na malo laeala e bollau eke kone ma i a lengakala ngallo nga tempel ke marae ka rina lua ngailu bavakena ta ina e ngape. ³⁹ Ba ka ina abalingkana e ngae Rom ore maisinsi ngamuga nge Iesus ke longe Iesus kiungana ba ke kele

matengana, na i ke role roma, “Agau laekia ka i a Nutu Tuna ka kaomannmannangana!”

⁴⁰ Ba ravale palu keke meisinsi ngatauga isuru ba keke elle oru nginngina reke lele. Te e nge ri ka i ae Maria Magaralene, ba te ka i ae Maria a i ae Iems a taulai riluae Ioses nareame, ba te ka i ae Salome. ⁴¹ Ka ri ra ravale onreke tataokurumea Iesus beke kalaulaue ka orume ka ine momo ngae Galili pala. Ba ravale pattoto ra ri papatu onreke loakurumea Iesus patae tae Ierusalem keke momo nga inaeala bole.

Keke Talue Iesus

⁴² Na kae laeala ka i a kae orae Iurame nga kalingtupunge oru re nga kae a Sabat. Minmina na ka ina kae barelulu, ⁴³ nae Iosep e ngae Arimatea a i a avolau te e nga reke taoamugmuga ka Iurame ba agau e momalle Nutu kelangapatalingana atungana bole ke kanimaipite mataunga. Na ke loa te Pilatus ba ke palonge ta i ravunge Iesus lavusakia. ⁴⁴ Avae Pilatus ke magio ine longe roma, Iesus ke mate tapu. Minmina na i ke kiue abalingkana e kelalelepatali te Iesus, na ke ballage roma, “Agau laeala ke mate tapu ae?” ⁴⁵ Ba ka ina abalingkana laeala turulomatana te i roma, Iesus ke mate tapu, na i ke ngata ta Iosep ravunge lavusa. ⁴⁶ Minmina nae Iosep ke rave malo matana ore pe raumana, na ke ravupisigia Iesus nga maiskovu ba ke lulupite ka malo laeala. Na ke pakenoe ngallo nga baveng e nga talunge agau e mate ngia a ri ke kuma kia lakallo nga lollo. Na i ke patate lollo e bollau ta patangapite baveng kaona kia. ⁴⁷ Bae Maria Magaralene kala

nga Maria laeala a i ae Ioses naname keke kele inaeala ae Iosep pakenoe Iesus ngia.

16

Iesus Ke Sigipaga Nga Mateng

¹ Na ka ina kae a Sabat rongo tapu, nae Maria Magaralene, bae Maria laeala a i ae Iems naname kala nge Salome keke rave oru ra koirea lolo ta baina ri ngeke saule Iesus lavusakia ki. ² Ba ka sinro luluna ina kae lele tapu ka kae e kapunu nga kumangnga maina laeala, na keke tatao eke lola ta baveng. ³ Ba keke palibalaglaga rea roma, “Tai ke la kalaunga ita ta patangalele patali ka lollo laeala nga baveng kaona?”

⁴ Ava ka ineke lele, na keke kele lollo laeala ore bollau raumana eke patapite baveng kaona kia pala ine patalele patali tapu nga baveng kaona.

⁵ Ba ka ineke taolu kerea ta baveng lona, na keke kele agau a taulai ine tattara nga bava e ta kamarea e pe. Ba i ka nena ka lungapaga e gavili ore kavauvaunga. Na keke kallo raumana.

⁶ Na i ke role kerea roma, “Sana ngaka matau. Iau ka laumatana roma, miau kaka sissilia Iesus e ngae Nasaret a ri ke katupite nga maiskovu. Ava ke sane momo nakai. Ke sigipaga tapu nga mateng. Ngaka kele malle eke pakenoe ngia pala.

⁷ Ava ngaka loa, na ngaka turu paka barangalele ra kanna bae Pita roma, ‘Iesus iale lola pala nge miau lakallo tae Galili. Kaka la kelange nga inaeala base ine role paka miau pala.’ ”

⁸ Minmina na ravale nginngina keke lele-malaga, na keke ka'e baveng laeala ka mammalu

ngareangana ba kalinglo ngareangana. Ba ke sane ke ture ollaeala a ri ke kele ta agau te ta keke matau.

Pangamologa reke paturu nga Mak 16:9 beke loa ta Mak 16:20 ke sane ke momo nga lau papatu ra ri ke pa rea pala.

⁹ Na ka inae Iesus sigipaga nga mateng ka sinro luluna ka kae e kapunu nga kumangnga maina laeala, nae Maria Magaralene ka i a agau e kapunu ta kelange. Ka i a avale laeala orae Iesus taomalage kannume ka ri lima ba lua reke sosoali nge i ka kae te e pala. ¹⁰ Nae Maria ke loa ta ra ngingina reke momo kala nge Iesus pala, ba i ke kalipa kerea ineke tantania Iesus ba ka loreavavai te i, na ke turulomatana te ri. ¹¹ Ava ka ine turu pakerea roma, Iesus ke mauili ba i ke kele, na ri ka sana loreapatokona ta pangamologangana.

¹² Ba ngarume, nae Iesus ke lele nga pana lua nge ri ka ineke tatao eke lola ta ina e ngapotu nga maga kunna laeala e bollau. Ava mirana ka kelangana toto. ¹³ Na pana lua ngingina keke galiu ta balingarea memena na keke ture ollaeala te ri. Ava ri ka sana loreapatokona ta pangamologangarea bole.

¹⁴ Ba ngarume, nae Iesus ke lele nga Pana Lua Ba Tangulelu ka ineke tattara ka bongapaikalan-garea kerea nga pala ta kaning. Na i ke mologa kerea kurumea ina sana loreapatokona ba sana omorea ta longa ta pangamologa rae ra ngingina reke kele ngarume nga sigingpagangana nga mateng.

¹⁵ Ba i ke role kerea roma, “Miau ngaka loa ta iname kinung nga mogalo laekia e ngape, na ngaka pulimalage pangamologa e pe e te iau ta ragau kinung. ¹⁶ Bae Nutu ke la ravunglelenge ragau kinung ra loreapatokona te iau beke rave pangamagoe. Ava ragau ra sana loreapatokona te iau keke la ravunge alang e soali. ¹⁷ Ba ragau ra loreapatokona te iau keke la kumangng ka killa reke bollalau minakai roma: Keke la taongamalagange kannu reke sosoali nga ragau ka giau; ba keke la pangamologa ka kaling ra ri sana loreamatana ki pala; ¹⁸ ba keke la ravungpita ka mueme ka kamareame; ba ngaroma ri ngeke inue me a koatali e nga pangamate, na me laeala ke sane la baingasoali rea bavakena; ba keke la ulongpainge kamareame nga ragau ra karea ka soaling, na ragau nginngina keke la penga.”

¹⁹ Ba ka inae Iesus Avolau role kerea minmina tapu, nae Nutu ke ravupataea ta mallena nga tava. Na i ke tara nga Nutu bavana nga kamana e pe. ²⁰ Na barangalele rae Iesus kannu keke lelemalaga nga maga laeala e bollau, na keke pulimalage pangamologa rae Nutu kannu ta ragau re nga iname kinung. Bae Iesus Avolau ke kalaulau rea ka ginggingnana. Ba ke pakosining roma, pangamologa laeala ae Nutu kannu a ri ke pulimalaglaga ka kaomannmannangana kia ka killa reke bollalau ra ri ke kumkuma ki.

Piunga Ba Bonga A Pau
The New Testament in the Mengen Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Mengen long Niugini
copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mengen

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-01-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

3238a1a0-2fbe-509b-b9f0-e310db3d0d43